

Jaarstukken 2015

Waterschap Zuiderzeeland
Postbus 229
8200 AE LELYSTAD
telefoon: (0320) 274 911
fax: (0320) 247 919
www.zuiderzeeland.nl

Inhoudsopgave

INLEIDING

PROGRAMMAVERANTWOORDING

1. Programma Veiligheid	12
2. Programma Voldoende water	15
3. Programma Schoon water	21
4. Bedrijfsvoering	26
5. Verplichte paragrafen	32
5.1. Algemeen	32
5.2. Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar	32
5.3. Incidentele baten en lasten	33
5.4. Onttrekkingen aan voorzieningen en bestemmingsreserves	33
5.5. Waterschapbelastingen	33
5.6. Weerstandvermogen	36
5.7. Financiering	37
5.8. Verbonden partijen	39
5.9. EMU-saldo	40
5.10. Topinkomens	41

BEGROTING, RESULTAAT EN RESULTAATBESTEMMING

6. Analyse begroting en resultaat	44
6.1. Begroting en prognose financieel jaarresultaat	44
6.2. Analyse gerealiseerd resultaat	46
7. Resultaatbestemming	49

JAARREKENING

8. Balans	53
8.1. Balans per 31 december	53
8.2. Toelichting op de balans	54
9. Exploitatierkening	70
9.1. Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten	70
9.2. Toelichting op de exploitatierkening	71
9.3. Exploitatierkening naar programma's	80
9.4. Exploitatierkening naar kostendrager	84
9.5. Melding in het kader van de WNT	85
10. Overige gegevens	86
10.1. Gebeurtenissen na balansdatum	86
10.2. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	86

BIJLAGEN

11. Financiële bijlagen	91
--------------------------------------	-----------

INLEIDING

Vernieuwend in denken en doen

Terugkijkend op het jaar 2015 kan het waterschap constateren dat er veel is bereikt. Niet alleen zijn de verkiezingen succesvol verlopen, ook de nodige grote projecten zijn opgepakt samen met de omgeving. Op financieel gebied kunnen we stellen dat we financieel nog steeds gezond zijn. Het afgelopen jaar was er gemiddeld sprake van een daling van de totale belastingaanslag van het waterschap voor inwoners en bedrijven.

Bestuurlijke nieuwe wind

In maart is, na de waterschapsverkiezingen, een nieuw bestuur aangetreden. Vol enthousiasme is het bestuur aan zijn bestuurstermijn begonnen met een inwerkprogramma en het schrijven van een bestuursprogramma. Dit bestuursprogramma straalt uit dat het bestuur meer samen met zijn omgeving wil acteren en interacteren. Een frisse wind, niet meer vanuit het waterschap de plannen uitdenken, maar samen kijken naar de best passende oplossing.

In het kader van de verkiezingen hebben we ook aan onze zichtbaarheid en het waterbewustzijn gewerkt. Zo is de campagne 24/7 ingezet om de verkiezingen extra onder de aandacht te brengen en zijn er ook informatieavonden gehouden.

Een groots evenement was Waterlicht. In december toverde Daan Roosegaarde Werelderfgoed Schokland om tot een adembenemende waterwereld. Waterlicht was van grote betekenis voor de verbinding van het waterschap met de samenleving. Het bezoekersaantal oversteeg de 20.000 mensen en Waterlicht was een trending onderwerp op social media.

Stap in innovatie en duurzaamheid in watersysteem en afvalwaterketen

In het afgelopen jaar zijn belangrijke keuzes gemaakt om het doel van 40% zelfvoorziening in energie in het jaar 2030 te behalen en de CO₂-uitstoot te beperken. Vooral rond de bemalingstaak zijn kansrijke voorstellen gedaan om tot verduurzaming te komen. Hierbij wordt gedacht aan verduurzamingsmaatregelen bij renovatie van gemalen, de toepassing van zonnepanelen en monitoring van de gemalen.

Ook de pilot met Ephyra laat zien dat een nieuwe en innovatieve manier van vergisting van zuiveringsslib kan bijdragen aan de zelfvoorziening in energie. De voorbereidingen om deze nieuwe werkwijze op volledige schaal toe te passen zijn gestart.

Zichtbaarheid in beheer en projecten

In onze beheertaak en bij de uitvoering van projecten is het waterschap erg zichtbaar in de samenleving. In het afgelopen jaar heeft het waterschap bijvoorbeeld ca. 50 kilometer duurzame oevers aangelegd. Ook de werkzaamheden om de buitendijkse gebieden op orde te brengen lopen op schema. Het zijn projecten met een grote zichtbaarheid in de samenleving. Daarop wordt dan ook actief ingespeeld. Zo zijn de bewoners in Zeewolde actief betrokken bij de versterking van de regionale keringen in de buitendijkse gebieden. Met elk van hen is een apart keukentafelgesprek gevoerd om uit te leggen wat de mogelijkheden en gevolgen van de werkzaamheden zijn.

Organisatie klaar voor het nieuwe werken

Samen Beter Werken, testlab, summer school, ontwerp, flexibel werken, mobile device. Zomaar een paar woorden die 2015 typeren op het gebied van het nieuwe werken. De organisatie heeft er zin in en is er klaar voor. In de zomer van 2015 is volop aandacht besteed aan het nieuwe werken via de summer school. Met inspirerende bijeenkomsten en

prikkelende werkbezoeken konden de medewerkers kennismaken met verschillende facetten van het nieuwe werken. Ook zijn er stappen gezet op het gebied van het ontwerp voor inrichting van het hoofdkantoor. De medewerkers hebben hun nieuwe mobile device kunnen testen en uitzoeken in het testlab.

2015 was een jaar met veel gedenkwaardige momenten op veel verschillende terreinen. Wat de verschillende onderwerpen met elkaar verbindt, is vernieuwing. Op veel vlakken mogen we ervaren dat nieuwe technologie, nieuwe werkwijzen en het nieuwe werken ons een stap verder kunnen brengen in onze taak als waterschap.

Lelystad, 10 mei 2016

College van Dijkgraaf en Heemraden

PROGRAMMAVERANTWOORDING

Toelichting programmaverantwoording

Jaarlijks, sinds de invoering van de gewijzigde Waterschapswet (1-1-2009), stelt Waterschap Zuiderzeeland een programmabegroting en programmaverantwoording op. Een programmaverantwoording houdt in dat de verantwoording is opgebouwd uit programma's. Elk programma is gericht op het realiseren van verbeteringen (maatschappelijke effecten) in het beheergebied.

De inhoud van de programma's is gebaseerd op het strategische beleid uit het waterbeheerplan en de diverse beleidsplannen die de Algemene Vergadering heeft vastgesteld. De programma's geven daarmee een integraal overzicht van het actuele beleid. Op basis van dit overzicht heeft de Algemene Vergadering in de begroting prioriteiten aangegeven en op punten beleidsplannen bijgestuurd. De programmaverantwoording is de verantwoording op de uitvoering van de beleidsplannen van het afgelopen verslagjaar.

Paragraaf Bedrijfsvoering

In het jaar 2007 heeft de Algemene Vergadering besloten om de bedrijfsvoeringsparagraaf in de begroting, tussentijdse rapportages en jaarrapportage te gebruiken om het totaaloverzicht van de bedrijfsvoeringaspecten van alle programma's gezamenlijk te geven. Deze paragraaf is beleidsmatig kaderstellend voor de bedrijfsvoering. In de paragraaf zijn geen kosten van de activiteiten opgenomen; deze zijn over de programma's verdeeld.

1. Programma Veiligheid

1.1.1. Wat hebben we bereikt?

De waterkeringen van Waterschap Zuiderzeeland beschermen de bewoners, bedrijven en hun bezittingen tegen overstromingen. De waterkeringen krijgen heel wat te verduren: bouwende mensen, zware stormen, aanvaringen en gravende dieren. Het waterschap inspecteert regelmatig de waterkeringen en zorgt ervoor dat zij voldoen aan de veiligheidsnormen van het Rijk en de provincie. Waterschap Zuiderzeeland wil graag dat inwoners de kusten van Flevoland kunnen beleven. Via fiets- en inspectiepaden zijn bijna alle dijken voor recreanten opengesteld.

1.1.2. Wat hebben we gedaan?

Kerngegevens beheer programma Veiligheid

Omschrijving	2015	2014
Gemaaid	360 ha	260 ha
Doorgespoten drainage	88 km	102 km
Bekleding opnieuw gezet	6.101 m ²	6.694 m ²
Bekleding vervangen	1.960 m ²	0 m ²
Nieuw aangebracht stortsteen	9.610 ton	9.794 ton
Verpacht areaal	771 ha	710 ha

Beheer Veiligheid

Beheer op orde

Waterschap Zuiderzeeland beheert 208 km primaire waterkeringen. Naast de reguliere beheeractiviteiten waren er enkele opvallende gebeurtenissen:

- In de zomer is er een flinke storm geweest. Hierbij is beperkte dijkbewaking ingezet. Door omgevallen bomen, drijfafval en een losgeslagen ponton is schade aan de waterkeringen ontstaan. De schade is weer hersteld.
- De eerste fase van de dijkreconstructie Almere Poort is afgerond. Door toepassing van een damwand is de kernzone versmald. Hierdoor mag dichter op de waterkering worden gebouwd.
- In de nabijheid van de waterkeringen in de Noordoostpolder wordt Windpark Noordoostpolder gerealiseerd. Waterschap Zuiderzeeland houdt toezicht om de waterveiligheid te borgen, ook gedurende de werkzaamheden.

Werkzaamheden buitendijkse gebieden in volle gang

De provincie Flevoland heeft vierentwintig buitendijkse gebieden aangewezen. Voor tien gebieden implementeert Waterschap Zuiderzeeland zijn zorgtaak. In de gebieden die niet aan de norm voldoen, voert het waterschap eenmalig onderhoud uit zodat deze gebieden aan de norm voldoen. In 2015 is het waterschap hiermee gestart en de werkzaamheden zijn conform planning verlopen. In Muiderzand (Almere) en Parkhaven (Lelystad) zijn de gebieden inmiddels op orde. Aan de haven van Zeewolde wordt nog gewerkt. Voor De Eemhof is een aanpassing van de legger in voorbereiding. De andere zes gebieden zijn op orde. Voor de overige veertien buitendijkse gebieden werkt de provincie aan een her-

overweging van de norm. Waterschap Zuiderzeeland is hierover met de provincie in gesprek.

Nieuwe kaders en ontwikkelingen Veiligheid

Waterschap Zuiderzeeland bereidt zich voor op nieuwe normen

In 2017 legt het Rijk het nieuwe waterveiligheidsbeleid voor de primaire keringen wettelijk vast. Waterschap Zuiderzeeland is nauw betrokken bij de laatste uitwerking van het beleid en bereidt zich voor op de implementatie. Vanaf 2017 beoordeelt het waterschap de waterkeringen op basis van de nieuwe normen en het nieuwe beoordelingsinstrumentarium. In voorbereiding daarop is het waterschap in 2015 gestart met het inventariseren van alle benodigde gegevens voor deze beoordeling.

Implementatie nieuwe kaders zorgplicht van start

In 2014 is het toezicht op de primaire waterkeringen van de provincie overgegaan naar het Rijk. De toezichthouder van het Rijk heeft nieuwe kaders voor de zorgplicht opgesteld. In 2015 hebben voorbereidende werkzaamheden plaatsgevonden om het beheer en onderhoud conform de gegeven kaders in te richten. Hiermee werkt het waterschap aan een voor iedereen transparant beheer en onderhoud.

Drontermeerdijk versneld toekomstbestendig

In het kader van het Ruimte voor de Rivier project IJsseldelta wordt gewerkt aan de aanleg van een bypass bij Kampen. In 2015 zijn, onder leiding van de provincie Overijssel, de mogelijkheden voor een versnelling van fase 2 onderzocht. In deze fase wordt onder meer de Roggebotsluis verwijderd en wordt de Drontermeerdijk over bijna 3 km als rivierdijk versterkt. Eind 2015 is door de minister een voorlopig besluit genomen over de versnelling. Dit betekent dat de werkzaamheden al in 2022 afgerond kunnen zijn. Het ontwerp voor de Drontermeerdijk wordt gebaseerd op de nieuwe normen en is daarmee toekomstbestendig.

Verkenning normering Knardijk afgerond

Met de provincie Flevoland is een verkenning uitgevoerd naar de normering van de Knardijk in relatie tot de nieuwe normen voor de primaire waterkeringen. De uitkomsten van deze verkenning vormen de basis voor een besluit door Provinciale Staten over de normering van de Knardijk.

Samenwerking Waterveiligheid

Bestuursvereenkomst Flevokust gesloten

Ten noorden van Lelystad ontwikkelen de provincie Flevoland en de gemeente de overslaghaven Flevokust. Als beheerder van de dijk is Waterschap Zuiderzeeland nauw betrokken bij de vormgeving van het plan. In een bestuursvereenkomst met de beide initiatiefnemers is vastgelegd hoe met de aanleg van de buitendijkse kade voldaan kan worden aan de nieuwe waterveiligheidsnormen. Binnen de kaders van waterveiligheid is gezocht naar een economisch optimale inpassing. Door de terminal mee te nemen als voorland is een unieke, toekomstbestendige oplossing voor dit type waterkering gevonden.

Waterschap stimuleert medegebruik waterkeringen

Het fonds Medegebruik (vanaf 1 mei 2016 het Dijk & waterfonds) wordt in steeds grotere mate benut. In 2015 zijn acht aanvragen gehonoreerd voor medefinanciering van initiatieven op en nabij waterkeringen. Zo heeft het fonds Medegebruik onder andere bijgedragen aan realisatie van een speelplaats en een informatievoorziening over het ontstaan en

de functie van de waterkering bij de Biezenburcht. Daarnaast is bij Lelystad een mountainbikeparcours 'MountainDijken' gerealiseerd. Hier wordt het hoogteverschil van de waterkering benut voor een uitdagender parcours.

Innovatie Veiligheid

Westermeerdijk voorzien van nieuw type bekleding

Over een lengte van 200 meter is de bekleding op de Westermeerdijk vervangen door Verkalit-betonsteen. Een primeur, omdat dit steentype nog niet eerder is toegepast op een Nederlandse dijk. Voordeel van het nieuwe steentype is dat de stenen goedkoper zijn en mechanisch kunnen worden gelegd. Dat maakt het mogelijk om bekleding sneller en tegen lagere kosten te vervangen.

1.1.3. Wat heeft het gekost?

Overzicht programma Veiligheid (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2015	Bijgestelde begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Algemeen	0,9	0,9	0,6	0,5
Primaire keringen	7,6	7,6	7,8	5,7
Regionale keringen	0,2	0,2	0,2	0,3
Doorbelastingen	0,9	0,9	0,9	0,9
Totaal programmalasten	9,6	9,6	9,5	7,4

De realisatie van de lasten van het programma Veiligheid wijkt € 0,1 miljoen af van de bijgestelde begrote cijfers. Een uitgebreide analyse van het resultaat wordt gegeven in paragraaf 9.2.

2. Programma Voldoende water

2.1.1. Wat hebben we bereikt?

Het waterschap heeft een groot stelsel van watergangen, kunstwerken en gemalen om het waterpeil in het beheergebied te beheersen. Hiermee beperkt het waterschap de kans op wateroverlast en kan het ontstaan van watertekorten worden voorkomen. In totaal gaat het om 1360 km watergang, circa 1000 kunstwerken en zeven hoofdgemalen. Beheer en onderhoud van het watersysteem is een essentiële taak van het waterschap. Daardoor houden de inwoners van Flevoland droge voeten en kan iedereen altijd beschikken over voldoende water van de juiste kwaliteit. Daarnaast draagt open water bij aan de ruimtelijke kwaliteit in stedelijk en landelijk gebied en maakt het allerlei vormen van recreatie mogelijk.

Het watersysteem is zo ontworpen dat het onder normale omstandigheden en in natte perioden de neerslag probleemloos kan opvangen en afvoeren. Door bodemdaling en klimaatverandering ontstaan nieuwe knelpunten, die vaak gezamenlijk met andere partijen moeten worden opgelost. Ook zet het waterschap bij het oplossen van de knelpunten in op innovatieve oplossingen.

2.1.2. Wat hebben we gedaan?

Beheer Voldoende Water

Kerngegevens beheer programma Voldoende water

Omschrijving	Jaar 2015	Jaar 2014
Gevangen muskusratten	2470	2556
Gevangen muskusratten per km watergang	0,24	0,25
Aantal m ³ uitgemaald	1,1 miljard	0,9 miljard
Neerslag ZOF (gemiddeld)	1.011 mm	875 mm
Neerslag NOP (gemiddeld)	944 mm	844 mm
Neerslagtekort in zomerseizoen (1 apr tot 1 okt)		56,4 mm

Beheer en onderhoud watersysteem uitgevoerd volgens plan

Met het uitvoeren van de reguliere werkzaamheden is in 2015 ca 118.000 m³ gebaggerd. Door het uitvoeren van baggerwerkzaamheden bij de Industriehaven aan de Lage Vaart in Almere zijn alle baggerachterstanden in stedelijk gebied weggewerkt. Het baggeren in stedelijk gebied is daarmee net als baggeren in landelijk gebied onderdeel geworden van de reguliere baggercyclus.

Bij het reguliere beheer en onderhoud voert het waterschap jaarlijks grotere onderhoudswerkzaamheden uit. Zo heeft het waterschap in het wateraanvoergebied van de Noordoostpolder zo'n 20 stuwputten vervangen. Via stuwputten en wateraanvoersloten wordt het ingelaten water verdeeld over het gebied. In stedelijk gebied zijn in samenwerking met de gemeente Noordoostpolder en in overleg met particulieren oude oeverconstructies (schanskorven) verwijderd. Daarnaast zijn de oevers vervolgens natuurvriendelijk afgewerkt en zijn waar nodig nieuwe beschoeiingen geplaatst. Samen met gemeente Almere zijn in de Waterwijk beschoeiingswerkzaamheden uitgevoerd.

Het aantal gevangen muskusratten is in 2015 uitgekomen op 0,24 per kilometer watergang. Dit ligt in lijn met voorgaande jaren en wordt gekwalificeerd als afdoende.

Uitgangspunten beheer en onderhoud vastgesteld

De beheer –en onderhoudswerkzaamheden in het watersysteem en de afvalwaterketen die het waterschap uitvoert staan geprogrammeerd in het Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) voor landelijk en stedelijk gebied. De uitgangspunten hiervoor zijn in januari vastgesteld. In een MJOP staat welk onderhoud, op welke locatie, op welk moment en tegen welke kosten wordt uitgevoerd. Vanaf 2015 kunnen gebiedspartners informatie over lopende onderhoudsprojecten volgen via de website.

Meer grip op het watersysteem door actuele peilbeheerinformatie

Voor goed beheer van het watersysteem is het noodzakelijk dat er actuele informatie is over het peilbeheer. Daarom zijn in 2014 in tochten in de Noordoostpolder systemen geplaatst (peilloggers) die de actuele informatie over het peilbeheer automatisch monitoren en registreren. In 2015 is dit ook toegepast in Zuidelijk en Oostelijk Flevoland. Hiermee hebben we meer grip op het watersysteem en kan de inzet van de gemalen effectiever worden aangestuurd. Een andere optimalisatie voor het watersysteem is dat het waterschap zelf een mobiele krooshekreiniger heeft ontwikkeld om het krooshek bij het noodgemaal 'Expansie' in Marknesse schoon te houden. Dit heeft de kwetsbaarheid van het watersysteem verkleind en de bedrijfszekerheid van het gemaal vergroot.

Peilbesluit Oostrand vastgesteld

In 2015 is peilbesluit 'Oostrand' geactualiseerd. Dit betreft een groot omvangrijk peilbesluit waarin zowel de functies natuur als landbouw vertegenwoordigd zijn, functies met veelal verschillende belangen. Door belanghebbende partijen in een vroeg stadium te betrekken konden de wensen van de verschillende belanghebbenden goed afgewogen en meegenomen worden in de herziening van het peilbesluit.

Voorafgaand aan de herziening van het peilbesluit heeft het waterschap onderzocht of het peilbeheer in dat gebied voldoet aan het vigerende peilbesluit. Voor het grootste deel van het gebied voldeed het peilbeheer. De wijzigingen in peilbeheer hebben, naast optimalisaties en kleine afwijkingen tussen besluit en praktijk, vooral betrekking op ontwikkelingen in natuurgebieden. De ontwikkeling van natuurgebieden Ellerslenk, Strandgaperbeek, Kievitslanden en Greppelveld zijn in het herziene peilbesluit vastgelegd. In de toekomst wil het waterschap belanghebbenden in een nog eerder stadium betrekken en de mogelijkheid bieden actief te participeren bij de actualisatie van peilbesluiten. Om effecten naar de omgeving goed te kunnen monitoren, zullen daar waar nodig nulmetingen worden uitgevoerd.

Oostrand

Watererfgoed op de kaart

Hoe jong de polders ook zijn, er zijn toch al waardevolle elementen van het watersysteem aan te wijzen. In 2015 bracht het waterschap samen met Landschapsbeheer Flevoland en het Steunpunt voor Archeologie en jonge Monumenten in Flevoland (SAMF) in beeld welke waardevolle objecten er in de polder zijn. Dit geldt ook voor objecten of landschappelijke elementen die geen rol meer vervullen in het dagelijks waterbeheer, maar wel karakteristiek zijn voor (het ontstaan van) de polders.

Een aantal objecten die het waterschap beheert heeft de status gemeentelijk of rijksmonument. De 'inlaat Waterloopbos' is daar vorig jaar bijgekomen als onderdeel van het Waterloopkundig Laboratorium. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft in 2015 de status rijksmonument toegekend aan het Waterloopbos.

Het waterschap is trots op al deze objecten en streeft ernaar om ze toegankelijk te maken voor het publiek. Het waterschap beheert het watererfgoed dat het in eigendom heeft dan ook zorgvuldig. Dit wordt ook opgemerkt door externen. Zo ontving het waterschap in november van de Nederlandse Gemalenstichting de Gemalenpluim voor de wijze waarop het waterschap het dieselgemaal Wortman in Lelystad zorgvuldig beheert.

Samenwerking Voldoende Water

Bij het werken aan de doelen van voldoende water is de samenwerking met onze gebiedspartners van groot belang. Vraagstukken rond wateroverlast en watertekort raken immers de belangen in zowel stedelijk als landelijk gebied. Hierbij zoeken we steeds naar maatwerk. De ene keer gaat het om een gebiedsbrede samenwerking met meerdere partners, de andere keer gaat het om een lokale samenwerking met één gemeente.

In het landelijk gebied is de samenwerking enerzijds gericht op de bodemdalingsproblematiek. Anderzijds wordt binnen het Actieplan Bodem en Water ook samengewerkt rond het vraagstuk van bodemverdichting.

Ook bij gebiedsontwikkelingen spelen vraagstukken met betrekking tot voldoende water een grote rol. Daarom wordt samengewerkt met gebiedspartners rond de natuuropgaven aan de zuidkant van Schokland en rond de gietwatervoorziening van het kassengebied bij Luttelgeest.

Bodemdalingsgebied Noordoostpolder: op zoek naar een gezamenlijke oplossing

Iedere zes jaar wordt het watersysteem beoordeeld. Zo worden gebieden opgespoord met een te grote kans op wateroverlast. Deze 'wateropgave' wordt primair opgelost door knelpunten in het watersysteem weg te nemen. In het bodemdalingsgebied in de Noordoostpolder lukt dat het waterschap niet alleen. In 2015 is geïnventariseerd of met technische maatregelen in het watersysteem de wateropgave kan worden beperkt en/of de bodemdaling kan worden vertraagd. Tegelijkertijd wordt ingezet op een langeretermijnaanpak, die moet resulteren in een aangepaste agrarische functie met bijpassende wateroverlastnorm. Hiervoor zijn in 2015 vanuit het waterschap, de provincie en de gemeente Noordoostpolder een werkgroep en stuurgroep geformeerd. Gezamenlijk worden kaders ontwikkeld, een plan van aanpak gemaakt en gewerkt aan draagvlak.

Aandacht voor bodemkwaliteit via het Actieplan Bodem en Water (ABW)

Binnen het Actieplan Bodem en Water wordt samengewerkt met LTO en de provincie Flevoland aan de doelen op het gebied van schoon en voldoende water. Onder de vlag van het ABW heeft het waterschap een studie laten doen naar diepploegen en bestaande kennis over trends in bodemkwaliteit en de betekenis ervan voor het waterbeheer. Uit de studie komt naar voren dat bodemverdichting een serieuw knelpunt is geworden, waardoor de waterberging afneemt en het risico op afspoeling toeneemt. De resultaten van de studie zijn met de ABW-partners besproken en zullen in 2016 een vervolg krijgen. De kwetsbaarheid en achteruitgang van de Flevolandse bodem heeft in veel landelijke en regionale media aandacht gekregen.

Binnen het ABW wordt verder samengewerkt aan het Spaarwaterproject. Dit project, waaraan alle drie partners van het ABW deelnemen, is gericht op het ontwikkelen van innovatieve drainagetechnieken. In Flevoland is in 2015 gestart met vier onderzoekskavels. Op basis van de meetresultaten wordt in 2016 een selectie van kavels gemaakt waarop de drainage-experimenten uitgevoerd worden.

Alternatieve bronnen voor gietwater in de glastuinbouw

In 2015 hebben LTO Glaskracht, het waterschap en medeoverheden alternatieve bronnen van gietwater in beeld gebracht voor het glastuinbouwgebied Luttelgeest. Dit in navolging op een in 2014 gestarte samenwerking om verzilting van het grondwater te beperken. Oplossingsrichtingen waaraan gedacht wordt zijn het gebruik van grotere regenwaterbassins en het gebruik van regenwater van dakoppervlakken van industrieterreinen in de omgeving. Hierdoor is minder grondwater nodig voor het maken van gietwater. In 2016 worden deze alternatieven nader uitgewerkt en zullen afspraken worden gemaakt over het vervolg.

Betrokken bij nieuwe natuur

Namens de siteholdergroep (stuurgroep) hebben de gemeente Noordoostpolder en de provincie Flevoland voor de zuidkant van Schokland in 2015 een businesscase opgesteld die gericht is op het ontwikkelen van nieuwe natuur en het veiligstellen van archeologie. Als input voor de businesscase heeft Waterschap Zuiderzeeland een onderzoek laten uitvoeren naar de planschade van de landbouwgronden rondom het plangebied (door vernatting) en geadviseerd over de aankoop van deze gronden.

Inzicht in klimaateffecten gemeente Noordoostpolder

Om de gemeenten en andere bij 'klimaatadaptatie' betrokken partijen op weg te helpen, heeft het Stimuleringsprogramma Ruimtelijke Adaptatie aan tien gemeenten/coalities een methode aangeboden die laat zien wat klimaatverandering betekent voor de stedelijke omgeving. De gemeente Noordoostpolder is één van deze tien gemeenten. Gemeente Noordoostpolder, provincie Flevoland en het waterschap hebben in een gezamenlijk klimaatatelier kennis gedeeld en kwetsbaarheden in beeld gebracht en een koppeling gelegd

met andere gebiedsopgaven/-ontwikkelingen. Uit de analyse blijkt dat het watersysteem in de bebouwde kom goed op orde is, maar dat in de toekomst op lokaal niveau knelpunten kunnen ontstaan. Als gevolg van klimaatverandering en toenemend verhard oppervlakte (meer bestrating) zal er vaker wateroverlast (water op straat) ontstaan en zal de hitte in stedelijk gebied toenemen. Verdere kennisontwikkeling is nodig om de effecten daarvan beter in beeld te brengen.

Innovatie Voldoende Water

Veldonderzoek muskusrattenbeheer: gericht, goedkoper en met minder dierenleed

Waterschap Zuiderzeeland voert samen met andere waterschappen onderzoeken uit of de bestrijding van muskusratten, ter bescherming van onze waterstaatswerken, op de beste manier gebeurt. Er wordt gekeken of het gericht, goedkoper en met minder dierenleed kan. De eerste resultaten worden opgeleverd in 2016.

In ons beheergebied vindt in dit kader een onderzoek naar objectbescherming in Lelystad-West plaats. Dit onderzoek is gestart in april 2014 en heeft een beoogde looptijd van drie jaar. Gedurende de proef wordt de schade goed in de gaten gehouden door schade-experts en onze bestrijders. In 2015 is het aantal muskusratten in het proefgebied merkbaar toegenomen. Het waterschap heeft bijna dagelijks meldingen gehad van inwoners die muskusratten zien zwemmen. In de aangewezen objecten die beschermd worden is nog geen schade opgetreden, wel zijn er tien schademeldingen van inwoners ontvangen. In nauwe samenspraak met de betrokkenen wordt de schade op kosten van de landelijke waterschappen hersteld.

Biomassa als waardevolle grondstof

In 2015 is onderzocht hoeveel biomassa vrijkomt bij werkzaamheden van het waterschap, zoals het maaien van taluds van de watergangen. De totale omvang van de vrijkomende biomassa bij de uitvoer van onze taken is 13.000 ton. Gestart is met een onderzoek hoe deze biomassa ingezet kan worden als waardevolle grondstof voor de bodemverbetering in Flevoland. Verhoging van het organische stofgehalte in de bodem is goed voor agrariërs en is ook in het belang van het waterschap.

Naast dit eigen onderzoek naar de bodemtoepassing van biomassa, participeert het waterschap ook in een onderzoek van STOWA om waterplanten met behulp van experimentele bioraffinage te verwerken tot hoogwaardige producten.

Energie en Gemalen: verduurzaming van onze polderbemaling

Voor het bemalingsproces van onze zeven hoofdgemalen, waardoor de inwoners van Flevoland droge voeten houden in de polders, is een grote hoeveelheid energie nodig: het totale energieverbruik van onze gemalen staat gelijk aan 6.500 huishoudens. Het waterschap werkt aan de verduurzaming van de polderbemaling door manieren uit te werken om energie te besparen of zelf energie op te wekken. Het doel van deze verduurzaming is de reductie van de CO₂-uitstoot van ons waterschap en het op termijn efficiënter invullen van deze waterschapstaak.

In 2015 is door de AV richting gegeven aan welke projecten en businesscases in de volgende fase van het project 'Energie en Gemalen' worden uitgewerkt. Het gaat hierbij onder meer om de toepassing van verduurzaming bij de renovatie van gemaal Vissering en de inzet van alternatieve energiebronnen als zon, wind en warmte.

2.1.3. Wat heeft het gekost?

Overzicht programma Voldoende water (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2015	Bijgestelde begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Voorkomen wateroverlast	0,4	0,4	0,5	0,6
Anticiperen op watertekort	0,2	0,2	0,0	0,0
Goed functionerend watersysteem	24,9	25,4	24,8	23,8
Doorbelastingen	3,4	3,4	3,8	3,7
Totaal programmalasten	28,9	29,4	29,1	28,1

De realisatie van de lasten van het programma Voldoende water wijkt € 0,3 miljoen af van de bijgestelde begrote cijfers. Procentueel is de afwijking zeer klein. Een uitgebreide analyse van het resultaat wordt gegeven in paragraaf 9.2.

3. Programma Schoon water

3.1.1. Wat hebben we bereikt?

Een goede waterkwaliteit draagt bij aan een prettige leefomgeving. Goede leef-, verblijf- en voortplantingsmogelijkheden voor de flora en fauna in de oppervlaktewateren in ons beheergebied zijn belangrijk voor een goede waterkwaliteit. Het waterschap heeft daarom dit jaar circa vijftig km extra duurzame en natuurvriendelijke oevers aangelegd.

De chemische toestand mag niet belemmerend zijn voor de goede waterkwaliteit. Dat wil zeggen dat stoffen die als gevolg van menselijke activiteit in het oppervlaktewater voorkomen, geen belemmerende factor mogen zijn. Het waterschap werkt daarom mee in het Actieplan Bodem en Water als het gaat om agrarische activiteiten.

Afvalwater van huishoudens is een andere belangrijke factor voor de waterkwaliteit. Het waterschap zuivert dit afvalwater op vijf locaties en beheert en onderhoudt rioalgemalen en draagt op deze manier bij aan een goede waterkwaliteit en volksgezondheid.

3.1.2. Wat hebben we gedaan?

Beheer Schoon Water

Kerngegevens beheer schoon water

Omschrijving	Jaar 2015	Jaar 2014
Km duurzame oevers	50 km	53 km
Stikstofverwijdering	91%	91%
Fosfaat	93%	94%
Droge stofgehalte slib	22%	21%
% duurzaam opgewekte energie	13,0%	12,6%
% energiebesparing t.o.v. voorgaand jaar	5,6%	5,5%

In 2015 flinke stappen gezet in realisatie duurzame oevers

Om in 2021 te voldoen aan de doelstelling om in alle waterlichamen 40% duurzame oevers aan te leggen is in de periode 2012-2015 het versnellingsproject duurzame oevers succesvol uitgevoerd. In totaal is ca. 186 km aangelegd waarvan circa vijftig kilometer is gerealiseerd in 2015. Duurzame en natuurvriendelijke oevers verbeteren de leefomstandigheden voor in en bij het water levende planten en dieren en dragen bij aan vergroting van de waterberging. Daarnaast zijn deze oevers goedkoper in onderhoud dan traditionele oevers. Voor de zogenaamde macrofauna (onder andere kevers, slakken en libellen) is het positieve effect aangetoond. De komende jaren gaat het waterschap na welke effecten de aanleg van duurzame oevers heeft op vissen en waterplanten. Bij de uitvoering wordt nadrukkelijk de samenwerking gezocht met de ingelanden en wordt waar mogelijk en nodig rekening gehouden met de belangen van de ingelanden. Het jaar 2016 zal worden gebruikt om het vervolgtraject te heroverwegen.

Topzuiveraar

Waterschap Zuiderzeeland beheert vijf grote zuiveringen, heel veel kleine zuiveringen (iba's), rioolgemalen en vele kilometers persleiding. Naast het reguliere werk dat continu doorgaat, ligt de focus op energie, assetmanagement en hergebruik van stoffen. Onderwerpen die daarnaast aandacht krijgen zijn met name afhaken van industrie, rioolvreemd water, discrepantie en energie. Het waterschap heeft het streven om energieneutraal te worden. Al jaren behoort de zuiveringsprestatie tot de beste van Nederland tegen gemiddelde kosten. Dat wil het waterschap continueren.

Beluchting vervangen = energie besparen

Op de AWZI Almere zijn de puntbeluchters vervangen door energiezuinige bellenbeluchting. Nu hebben alle zuiveringen een energiezuinige beluchting. Zo is op de zuivering Dronten het energieverbruik met gemiddeld 40% gedaald, mede na het plaatsen van de nieuwe beluchting. Voor alle zuiveringen samen is het verbruik van elektriciteit in een jaar tijd met meer dan 5% afgenomen. Dit betekent dat Zuiderzeeland nu totaal ongeveer 25% energiezuiniger is. De energiedoelstelling is 30% in 2020. Deze wordt dus gehaald.

Nieuwe kaders en ontwikkelingen Schoon Water

Op stoom met opstellen doelen niet-KRW-wateren

Eind 2013 is het waterschap samen met de gebiedspartners gestart met het treffen van voorbereidingen om doelen te stellen voor alle niet-KRW-wateren. In 2015 zijn voor de eerste twee wateren doelen vastgesteld. Het betreft de Kuinderplas die in beheer is bij Staatsbosbeheer en het stedelijk water in de gemeente Lelystad waar het waterschap het beheer uitvoert. Voor de Kuinderplas passen de doelen bij de huidige situatie van het watersysteem. Voor het stedelijk water in de gemeente Lelystad zijn de doelen gericht op het ontstaan van minder kroos. Dit is goed voor de waterflora en -fauna.

Samenwerking Schoon Water

Actieplan Bodem en Water verbindt en verbetert inzicht

Het waterschap werkt samen met andere overheden, agrariërs en toeleveranciers aan het tegengaan van bodemdaling en het verbeteren van de waterkwaliteit. Deze samenwerking vindt plaats binnen het Actieplan Bodem en Water.

Wat betreft waterkwaliteit is ingezet op de bewustwording over erfemissies. In 2015 zijn vier demonstratiedagen georganiseerd en veertien bedrijfspresentaties verzorgd over het onderwerp erfemissies. Verder is gezocht naar een verbreding van de deelnemersgroep met fruittelers, bloembollentelers en glastuinders. Voor de bloembollentelers is het project 'Schoon erf, schone sloot' gestart, gericht op het verminderen van erfemissies. Voor de fruitteelt droeg het waterschap bij aan een meerjarenonderzoek naar spuittechnieken die gewasbeschermingsmiddelen efficiënter toedienen en zo de verwaaiing (drift) verminderen. Verder is in 2015 het project 'Erfemissiescans Flevoland' van start gegaan, met name gericht op de akkerbouw. De adviseur van de gewasbeschermingsmiddelenleverancier voert samen met de agrariër de erfemissiescan uit. Met de scan worden knelpunten in de erfemissies inzichtelijk gemaakt en worden tips gegeven over mogelijke maatregelen.

Samenwerking met kennisinstututen op het gebied van nieuwe stoffen

Vormen medicijnresten, microplastics en antibiotica resistente bacteriën in oppervlaktewater een risico voor de volksgezondheid? Het antwoord op deze vraag is niet één, twee, drie te geven. Het waterschap voert daarom een aantal verkenningen uit. De nadruk ligt hierbij op bewustwording en samenwerking met kennisinstututen en met andere waterschappen.

Medicijnresten

Voor medicijnresten heeft het waterschap in 2015 een hotspotanalyse medicijnresten uitgevoerd. Voor antibiotica resistentie is in 2015 een samenwerking gestart met het RIVM en de Universiteit van Utrecht. Het waterschap draagt bij aan een landelijk onderzoek van deze instituten naar de relatie tussen herkomst van water en het voorkomen van antibiotica resistentie. Dit heeft erin geresulteerd dat een groot aantal van de monsternamelocaties zijn gelegen in het beheergebied van het waterschap. Het onderzoek wordt uitgevoerd in 2016 en het voorjaar van 2017.

Microplastics

Het waterschap wil een bijdrage leveren aan de bewustwording over de gevolgen van plastic afval en is daarom in 2014 gestart met gesprekken met het Jongerenpanel van het waterschap over plastic zwerfafval om te voorkomen dat plastic terechtkomt in ons watersysteem. Op basis van de ideeën van het Jongerenpanel heeft het waterschap in 2015 op zes basisscholen in Lelystad, in samenwerking met de gemeente Lelystad, de Duurzaamheidswinkel Lelystad en het FabLab Flevoland inzamelacties georganiseerd. Tijdens deze acties is onder andere aandacht besteed aan educatie over de problematiek van plastic afval. Deze activiteit wordt voortgezet in 2016 in Dronten en Lelystad. Het waterschap zet daarnaast in op kennisontwikkeling op het gebied van microplastics en is om die reden medefinancier van het TRAMP-onderzoek van de Universiteit Wageningen. Het TRAMP-onderzoek moet antwoord geven op de vraag naar de risico's voor mens en dier van microplastics in het milieu.

Ruim op schema met Bestuursakkoord Water en Samenwerking in de afvalwaterketen

In 2011 hebben het Rijk, de provincies, gemeenten, waterschappen en waterleidingbedrijven het Bestuursakkoord Water (BAW) ondertekend. Hierin hebben de gezamenlijke overheden afspraken gemaakt over een doelmatiger beheer van de waterkeringen, watersystemen en waterketen (drinkwater, riolering en afvalwaterzuivering). Het doel is een doelmatigheidswinst die geleidelijk oploopt tot jaarlijks 750 miljoen euro in 2020. De waterschappen realiseren een aanzienlijk deel van deze doelmatigheidswinst. Ook in 2015 heeft Waterschap Zuiderzeeland diverse initiatieven genomen om doelmatiger te werken. Naast de lopende regionale samenwerking in de afvalwaterketen en de samenwerking in Waterkracht, heeft het waterschap in 2015 inkoopvoordelen gerealiseerd door samen met andere waterschappen in te kopen, waaronder bijvoorbeeld chemicaliën voor de afvalwaterzuiveringen. Uit de analyse van de lastenontwikkeling blijkt dat de lasten bij Waterschap Zuiderzeeland in de periode tot aan 2020 beduidend onder de doelstelling van het BAW liggen. Hiermee is bij Zuiderzeeland sprake van een gematigde lastenontwikkeling.

Een onderdeel van het Bestuursakkoord Water is de samenwerking in de afvalwaterketen in Flevoland. De organisatie van de samenwerking in de afvalwaterketen in Flevoland is in 2015 aangepast. De managementlagen van de verschillende organisaties hebben een centrale rol gekregen, waardoor we effectiever en daadkrachtiger kunnen werken. De landelijke tool om de voortgang en prestaties in de samenwerking te kunnen meten is geïmplementeerd. De doelmatigheid wordt beter en beter vergelijkbaar. Op het gebied van meten en monitoring, planafstemming en duurzaamheid en innovatie zijn de eerste stappen gezet. Een mooi resultaat hiervan is onder meer de afspraak om samen met Almere een waterhuishoudingsplan op te gaan stellen.

Van Z naar Z succesvol van start gegaan

Na een aanloopperiode is het rioolbeheer van Zeewolde daadwerkelijk opgepakt. Het waterschap heeft flink gewerkt aan het organiseren van het rioolbeheer en de kennis en kunde van de medewerkers. Na een klein jaar werken kan de eerste balans worden opgemaakt. Het algemene beeld is, dat de organisatie goed staat, dat nog een enkele functie een dubbele bezetting behoeft, dat op het gebied van kwaliteit een inhaalslag is gemaakt en de storingen zijn afgenomen. De uitgaven zijn zelfs 15% onder de begroting gebleven. Kortom, een succesvol eerste jaar met nog een aantal uitdagingen voor de toekomst.

Als rioolbeheerder van Zeewolde heeft Zuiderzeeland binnen de samenwerking in de afvalwaterketen het gezamenlijk inspecteren en reinigen van riolen in Flevoland getrokken. Het project is voorbereid en de nulmeting op de drie K's (kwaliteit, kosten, kwetsbaarheid) is uitgevoerd.

Regenwaterproject Almere: een regionaal, nationaal en internationaal succes

Sinds 2004 werken Gemeente Almere en Waterschap Zuiderzeeland intensief samen om het functioneren van de afvalwaterketen en de kwaliteit van het watersysteem in Almere te verbeteren. Het bleek dat volgens de traditionele aanpak het gescheiden rioolstelsel van Almere omgebouwd zou moeten worden naar een verbeterd gescheiden stelsel. Dit zou enorme kosten met zich meebrengen. Om te zorgen voor een goed onderbouwde beslissing hierover hebben beide partijen, gesteund door STOWA en Stichting RIONED, een groot onderzoeksproject gestart: het Regenwaterproject Almere.

Het regenwaterproject heeft heel veel informatie opgeleverd zoals de samenstelling van het afstromende hemelwater in Almere, de waterkwaliteitsknelpunten in het oppervlaktewatersysteem, de invloed van foutaansluitingen op het watersysteem en de effecten van een aantal beheermaatregelen. Het onderzoek is in 2015 afgerond en met al deze informatie is geconcludeerd dat het niet verstandig is om het gescheiden rioolstelsel van Almere om te bouwen tot een verbeterd gescheiden stelsel. Daarnaast zal de verkregen informatie als input dienen voor een nieuw hemelwaterbeleid dat samen met de Flevolandse gemeenten in 2017 vorm zal krijgen.

Aanpak discrepantie door samenwerking

Binnen Waterkracht (samenwerkingsproject met andere waterschappen) is door de waterschappen gezamenlijk een aanpak voor discrepantie vastgesteld. Een mooie mijlpaal om discrepantie op een eenduidige manier te meten en aan te pakken. De methodiek is door ons gelijk toegepast op de discrepantie op zuivering Zeewolde.

Conclusie is dat de methodiek goed werkt. Door onze rol als rioolbeheerder, maar ook door de samenwerking met de gemeente en met belastingkantoor GBLT is de oorzaak van de discrepantie in Zeewolde beter boven tafel gekomen en kan actie worden opgestart om de discrepantie terug te brengen. Deze methodiek wordt verder toegepast.

Innovatie Schoon Water

Nieuw type maaiboot heeft positieve effecten op het waterleven

Waterplanten zijn essentieel voor het goed functioneren van een aquatisch ecosysteem. Waterplanten worden gemaaid, omdat een teveel kan leiden tot een slechte doorstroming of belemmering voor de recreatie. De huidige maaimethode kent nadelen, zoals het achterblijven van waterplanten in het water en opwoeling van slib. Het gevolg is een langere periode met hoge fosfaatgehalten en lage zuurstofgehalten in het water. Het waterschap is daarom een aantal jaren geleden in samenwerking met het bedrijfsleven gestart met de ontwikkeling van een maaiboot die deze bezwaren niet heeft. Dit heeft in 2015 geleid tot een prototype maaiboot met een andere aandrijving die de bodem nauwelijks opwoelt én het maaisel direct verzamelt. Het effect is dat er geen verhoogde fosfaatgehalten meer worden gemeten en de zuurstofgehalten minder dalen en deze daling van het zuurstofgehalte korter duurt. De maaiboot wordt de komende periode nog verder doorontwikkeld. Het uiteindelijke doel is een maaiboot te ontwikkelen die nauwelijks opwoeling veroorzaakt, het maaisel verzamelt én lost op de wal.

Innovatie en samenwerking binnen Ephyra werkt

Nadat in voorgaande jaren een test op labniveau succesvol is afgerond, is in het afgelopen jaar een pilot met Ephyra op de AWZI Tollebeek uitgevoerd. Ephyra is een techniek

waarbij het zuiveringsslib op een nieuwe en innovatieve wijze wordt vergist. In de pilot is samengewerkt met STOWA, Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard, Royal HaskoningDHV en Logisticon. De resultaten zijn naar verwachting. Op sommige punten zelfs boven verwachting. De voorbereidingen om Ephyra op volledige schaal uit te voeren zijn begonnen. Met de eventuele realisatie van een full-scale installatie zal de AWZI Tollebeek (meer dan) energieneutraal worden en worden aanzienlijke stappen gezet in de realisatie van de afspraken in het kader van MJA3 en het klimaatakkoord.

3.1.3. Wat heeft het gekost?

Overzicht programma Schoon water (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2015	Bijgestelde begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Goede structuurdiversiteit	0,6	0,6	0,8	0,6
Goede waterkwaliteit	4,4	4,4	4,4	4,4
Goed omgaan met afvalwater	24,4	24,4	23,4	22,7
Doorbelastingen	4,2	4,3	4,7	4,5
Totaal programmalasten	33,6	33,7	33,3	32,2

De realisatie van de lasten van het programma Schoon water wijkt € 0,4 miljoen af van de bijgestelde begrote cijfers. Procentueel is de afwijking zeer klein. Een uitgebreide analyse van het resultaat wordt gegeven in paragraaf 9.2.

4. Bedrijfsvoering

4.1.1. Wat hebben bereikt?

Naast de taken op het gebied van veiligheid, voldoende en schoon water zijn er ook algemene, wettelijke, waterschapsbrede onderwerpen of onderwerpen gericht op de bedrijfsvoering of het personeel. Deze onderwerpen zijn opgenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering en onderverdeeld in functionele overheid, organisatie & omgeving, middelen en organisatie & personeel. Bij functionele overheid gaat het om de wijze waarop het waterschap de opdracht die het als functionele overheid bij wet toegewezen heeft gekregen vormgeeft. Organisatie & omgeving gaat over hoe het waterschap in de omgeving wil staan en welke houding het hierbij aanneemt. Het onderdeel middelen gaat over hoe het waterschap zijn middelen wil inzetten. Tot slot gaat het onderwerp organisatie & personeel over HRM-onderwerpen, kengetallen over personele zaken en inhuur.

4.1.2. Wat hebben we gedaan?

Functionele overheid

Vergunningverlening, toezicht en handhaving: naar een nieuwe wet en een nieuwe rol

Op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving is veel aandacht geweest voor de komst van de nieuwe Omgevingswet, die in 2015 zowel door de Eerste als de Tweede Kamer is goedgekeurd. Deze wet zal niet alleen leiden tot nieuwe regelgeving, maar ook tot een noodzakelijke verandering in cultuur en gedrag van de betrokken medewerkers. Bovendien vergt dit van ons het nodige op het vlak van ICT. Waterschap Zuiderzeeland neemt hierin een proactieve rol om deze veranderingen tijdig te realiseren. In 2015 is dit onder andere zichtbaar geweest doordat medewerkers van Zuiderzeeland mee hebben gewerkt aan de totstandkoming van een aantal AMvB's (Algemene Maatregel van Bestuur) die onder de nieuwe Omgevingswet komen te vallen. Ook heeft Zuiderzeeland een aantal mooie resultaten bereikt op het gebied van samenwerking met (overheids)partners. Dit blijkt onder andere uit een samenwerkingsovereenkomst met negen waterschappen en Rijkswaterstaat op het gebied van digitalisering en uniformering van de werkprocessen. In 2015 is verder een samenwerkingsovereenkomst gesloten met Waterschap Amstel, Gooi en Vecht met betrekking tot het advies en toezicht op bedrijven in het kader van het Besluit risico's zware ongevallen. Op het gebied van toezicht is een mooie samenwerking tot stand gekomen met leveranciers van gewasbeschermingsmiddelen. Deze leveranciers geven nu zelf voorlichting aan akkerbouwbedrijven over maatregelen gericht op het beperken van erfafspoeling.

Naast externe samenwerking zijn ook belangrijke stappen gezet in de verbetering van de interne processen. Het proces van vergunningverlening is met behulp van de LEAN-systematiek tegen het licht gehouden. Het resultaat hiervan is dat het percentage vergunningen dat binnen de gestelde termijn werd afgehandeld in 2015 met 25% is verbeterd naar 88%.

Verkiezingen: enthousiast nieuw bestuur

Op 18 maart vonden de waterschapsverkiezingen plaats. Het opkomstpercentage lag beduidend hoger dan voorgaande keren; het percentage rechtsgeldige stemmen is gestegen van 22,7% (2008) naar 41,2% (2015). Voor een belangrijk deel wordt dit veroorzaakt door het feit dat de waterschapsverkiezingen gelijktijdig met de verkiezingen voor Provinciale Staten zijn georganiseerd. Daarnaast heeft het waterschap een intensieve campagne gevoerd in de aanloop naar de verkiezingen. Zo is de campagne 24/7 ingezet om het

werk van het waterschap zichtbaar te maken en aan te geven dat de inwoners van het beheergebied iets te kiezen hebben. Ook zijn informatieavonden gehouden en 1 minuut-filmpjes gemaakt van de lijsttrekkers. Het nieuwe bestuur heeft in haar bestuursprogramma de focus gelegd op verbinding met de samenleving en het vergroten van het waterbewustzijn.

In het najaar heeft, aan de hand van de voorafgestelde doelstellingen, een evaluatie van de verkiezingen plaatsgevonden. Hieruit is gebleken dat de doelstellingen ruimschoots gehaald zijn en zowel bestuur als organisatie positief terugkijken op de verkiezingen.

Jeugdwaterschapsbestuur: Jongeren zijn de beslissers van de toekomst

Het jeugdwaterschapsbestuur heeft rondom de Wereldwaterdag een toer gemaakt langs alle waterschappen, waarbij zij aan de waterschappen de '10 gouden regels' over hoe waterschappen jongeren kunnen bereiken heeft overhandigd. Ook Waterschap Zuiderzeeland heeft een jeugdwaterschapsbestuurder. In 2015 was dit Marit Huzen.

Ook op het zesde Nationale Deltacongres in november was het jeugdwaterschapsbestuur aanwezig. Dit keer om de bestuurders uit te leggen dat jongeren de beslissers van de toekomst zijn en het daarom van belang is dat zij betrokken worden bij het Deltaprogramma.

Organisatie & Omgeving

Waterlicht: Mystieke golven op Schokland! Betoverend!

Op 28 en 29 december vond Waterlicht plaats op Werelderfgoed Schokland; een kunstwerk van kunstenaar en innovator Daan Roosegaarde, waarbij bezoekers konden ervaren hoe het is als het land onder water zou staan. Het verhaal van het kunstwerk visualiseert drie gebeurtenissen: de watersnood van 100 jaar geleden, de sluiting van de dijk rond de Noordoostpolder 75 jaar geleden en de aanwijzing van Schokland Werelderfgoed 20 jaar geleden. Waterlicht heeft het belang van werken aan waterveiligheid zichtbaar en beleefbaar gemaakt en daarnaast bijgedragen aan het waterbewustzijn van de bezoekers. Het evenement was een groot succes met een opkomst van meer dan 20.000 bezoekers.

Toekomstsymposium: Verder kijken met Zuiderzeeland

15 jaar geleden ontstond Waterschap Zuiderzeeland uit een fusie tussen het Heemradschap Fleverwaard en Waterschap Noordoostpolder. Het jubileumjaar is gevierd met een toekomstsymposium voor landelijke en regionale bestuurders en partners. Aan de hand van vier toekomstbeelden werd gekeken naar mogelijke toekomsten van het beheergebied. Op dit symposium heeft het waterschap actief zijn collega-bestuurders en partners betrokken in de visievorming, wat tot een inspirerende sessie heeft geleid.

Op weg naar een nieuwe manier van werken met een vernieuwd kantoor

Dit voorjaar heeft de projectgroep Samen Beter Werken een quickscan opgeleverd waaruit gebleken is dat investeren in het Waterschapshuis de meest efficiënte oplossing is in plaats van huisvesting elders. Vervolgens is een schetsontwerp voor de inrichting van het kantoor uitgewerkt. Tijdens de zomerperiode is een Summer School georganiseerd, gericht op training en ontwikkeling rond het nieuwe werken. Via inspirerende lezingen en excursies zijn medewerkers uitgedaagd om nieuwe werkstijlen en nieuwe vormen van samenwerking te ervaren. In het najaar is een testlab opgezet, waar medewerkers de mogelijkheid hadden om vier digitale hulpmiddelen uit te proberen, voordat zij een keuze maakten. De implementatie van deze digitale hulpmiddelen is gestart.

Naast het project Samen Beter Werken is in 2015 ook besloten om in het kader van de duurzaamheidsdoelstelling zonnepanelen te plaatsen op het hoofdkantoor en de regiokantoren. Dit zal in 2016 worden gerealiseerd.

Waterkracht: mooie resultaten bereikt

Waterkracht is de samenwerking van de waterschappen Drens Overijsselse Delta, Rijn & IJssel, Vechtstromen en Zuiderzeeland op het gebied van ICT, Inkoop, Personele zaken en Zuiveren. Hiermee worden de kosten en kwetsbaarheid verminderd en de kwaliteit van bedrijfsvoering vergroot. De samenwerking Waterkracht werpt duidelijk haar vruchten af. In 2015 zijn op de verschillende werkvelden mooie resultaten bereikt, zoals:

- Inkoophandboek
- Gezamenlijke aanbestedingen, bijvoorbeeld ownCloud
- Applicaties zoals Geonis Blauw en ownCloud zijn opgeleverd
- Traineeship in Waterkracht-verband
- Discrepantiemethodiek is ontwikkeld
- Innovatieprogramma Zuiveren
- Waterkracht-intranet

Ook is de sturing van Waterkracht geëvalueerd. Dit heeft ertoe geleid dat er een programmamanager is aangesteld die ervoor zorgt dat het samenwerkingsprogramma tussen de vier waterschappen jaarlijks tot stand komt en uitgevoerd wordt. Waterkracht is een netwerksamenwerking, waarbij de voordelen van de samenwerking ten goede komen aan de maatschappij zonder dat er gefuseerd wordt.

Waterschap denkt mee in ruimtelijke ontwikkelingen

Als onderdeel van de groeiopgave van Almere wordt het gebied Oosterwold ontwikkeld. 2015 is het jaar dat de ontwikkeling van Oosterwold echt van start is gegaan. De eerste (water)vergunningen zijn verleend en eind 2015 is ook de eerste schop in de grond gegaan. Het waterschap ziet de ontwikkeling van Oosterwold als een kans om de zichtbaarheid van het waterschap en het waterbewustzijn van de burger te vergroten. Zo heeft het waterschap in het najaar een informatieavond georganiseerd, waarbij initiatiefnemers hun waardering uitspraken voor de handelswijze en de waardevolle adviezen van het waterschap. Eind 2015 is een scenariostudie gestart naar de mogelijke cumulatieve effecten van Oosterwold op de waterkwaliteit.

In het afgelopen jaar is ook aandacht geweest voor de positionering van Zuiderzeeland bij de Floriade die in 2022 in Almere wordt gehouden. De AV heeft hier in het najaar voor het eerst over gesproken, maar nog geen definitief standpunt ingenomen. In 2016 volgt verdere besluitvorming.

Waterschap zet kennis internationaal in

Het waterschap voert zes projecten uit in de Awash River Basin (centraal Ethiopië). Aandachtsgebieden hierbinnen liggen onder andere op het vlak van integraal waterbeheer, samenwerking, emissiebeheer en innovatieve sanitatie. Het afgelopen jaar is het 'Governance implementation programm' voor Ethiopië tot stand gekomen Dit betreft een meerjarig project waarvan Waterschap Zuiderzeeland trekker is.

In Indonesië is een nieuw sanitatieproject opgestart, waarvoor een samenwerkingsovereenkomst tussen Waterschap Zuiderzeeland en SNV (Stichting Nederlandse Vrijwilligers) is getekend. In het project wordt samengewerkt met vijf overheidsorganisaties, waaronder waterschappen.

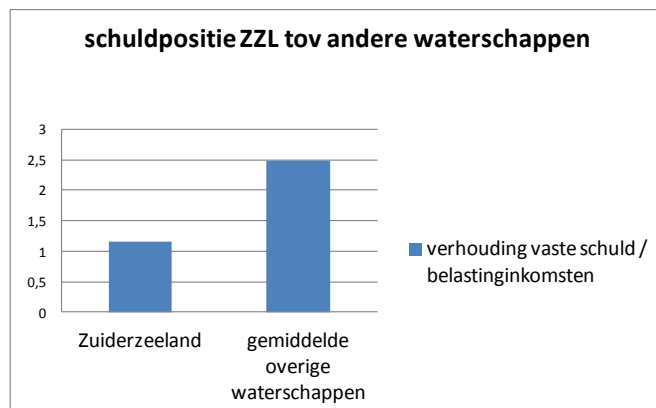
In bredere context is Waterschap Zuiderzeeland gestart met het voorbereiden van een samenwerkingsovereenkomst tussen de waterschappen (Dutch Water Authorities, DWA) en SNV om te kijken of er op internationaal gebied meer samengewerkt kan worden. Activiteiten op het gebied van internationale samenwerking worden zoveel mogelijk gefinancierd uit subsidies. Zo zijn er in 2015 voor drie nieuwe projecten subsidies verworven.

Middelen

Financieel gezond: nu én in de toekomst

Het waterschap heeft een gezonde financiële positie en streeft ernaar om deze ook op langere termijn gezond te houden. Dat de financiële positie van het waterschap gezond is, blijkt onder meer uit de zeer beperkte tariefstijgingen in de afgelopen jaren. In 2015 is gemiddeld genomen zelfs sprake geweest van een daling van de totale belastingaanslag van het waterschap voor inwoners en bedrijven.

De financiële gezondheid van het waterschap hangt niet alleen af van de belastingtarieven. Ook de reservepositie en de schuldpositie spelen hierbij een belangrijke rol. De schuldpositie van het waterschap behoort tot de laagste van de waterschappen in Nederland. In 2015 is de rente, die al historisch laag was, nog verder gedaald. Mede hierom heeft het waterschap in 2015 besloten om de leningenportefeuille te herstructureren en de lage rente voor een langere periode vast te leggen. Daarbij is het tevens gelukt om de looptijd van de leningenportefeuille beter af te stemmen op de looptijd van de investeringen die Zuiderzeeland in het verleden heeft gedaan.

Investeringen

In de oorspronkelijke begroting was voor 2015 rekening gehouden met een totaal aan investeringsuitgaven van € 14,8 miljoen. Bij de actualisatie van de investeringsplanning in het voorjaar van 2015 is dit bedrag naar beneden bijgesteld tot € 10,2 miljoen en bij de Berap bedroeg de prognose € 8,9 miljoen. De realisatie voor heel 2015 is uitgekomen op bijna € 7 miljoen. De belangrijkste oorzaak voor de lagere investeringsuitgaven liggen in de vertraging van de investering in Samen Beter Werken, die is uitgesteld naar 2016. Verder zijn de investeringsuitgaven vertraagd bij o.a. de projecten buitendijks, de realisatie van zonnepanelen op de AWZI Dronten, de slibgisting Tollebeek en de aanpassing van de wateraanvoer in de Westelijke NOP.

Organisatie & Personeel

HRM-beleid

In 2015 zijn op het gebied van HRM een aantal stappen gezet om bij te dragen aan de organisatiedoelen. Zo is uitvoering gegeven aan het beleid rond duurzame inzetbaarheid en is vanuit het project 'richten van talenten' ruimte gecreëerd voor kansen in persoonlijke groei en ontwikkeling, onder andere door een vernieuwd en eenvoudiger functiehuis. Onder de noemer Kwaliteitsmanagement is in 2015 begonnen met een quick scan om goed in kaart te brengen wat er nodig is om kwaliteits-/procesmanagement te kunnen uitrollen in de organisatie. Ook zijn er beleidsvoorbereidende werkzaamheden uitgevoerd voor de implementatie van de participatiewetgeving. De uitwerking hiervan zal in 2016 plaatsvinden.

ZZL Academie

De ZZL Academie is in 2015 uitgegroeid tot een volwassen opleidingscentrum, waarbij het cursusaanbod is vergroot van drie naar vijftien cursussen. Ook hebben de medewerkers in groten getale gebruikgemaakt van de aangeboden cursussen, 216 van de 270 medewerkers hebben één of meerdere cursussen gevolgd. Op afdelingsniveau is maatwerk geleverd. In het kader van het project Samen Beter Werken heeft de ZZL Academie de Summer School georganiseerd. In 2015 heeft het MOT (management ontwikkeltraject) een doorontwikkeling gemaakt naar een Management Developmentprogramma voor leidinggevendenden. Verder is model van de ZZL Academie de basis geweest voor de ontwikkeling van de Waterkracht Academie.

Overige ontwikkelingen

In de zomer van 2015 is het definitieve cao-akkoord voor de waterschapsambtenaren getekend met afspraken voor 2015 en 2016. De nieuwe cao biedt medewerkers nieuwe mogelijkheden voor loopbaanontwikkeling en salarisverbetering.

Personeel in cijfers

De huidige formatie van Waterschap Zuiderzeeland bedraagt 261,2 fte. Dit bestaat uit 259,4 fte vaste formatie en 1,8 fte tijdelijke formatie. Van deze tijdelijke formatie vervalt 1 fte per 1 januari 2017 (medewerker digitale informatievoorziening). De andere tijdelijke 0,8 fte betreft de medewerker MVO. Deze tijdelijke formatie vervalt per 1 januari 2020. De huidige formatie is 3 fte hoger dan in 2014 door het uitvoeren van het rioolbeheer van Zeewolde. De bezetting was in 2015 247,6 fte.

Verdeling vrouw/man

Geslacht	Jaar 2015	Jaar 2014	Jaar 2013	Jaar 2012
Vrouwen (%)	28%	27%	28%	27%
mannen (%)	72%	73%	72%	73%

Leeftijdsopbouw

Gemiddelde leeftijd in jaren	Jaar 2015	Jaar 2014	Jaar 2013	Jaar 2012
Gemiddelde leeftijd in jaren	45	45	46	45
Tot 25 jaar	1%	1%	1%	1%
25 tot 35 jaar	16%	15%	17%	16%
35 tot 45 jaar	31%	29%	27%	29%
45 tot 55 jaar	32%	33%	35%	34%
55 jaar en ouder	20%	23%	19%	20%
Gemiddelde diensttijd totaal in jaren	11	12	12	11

Mobiliteit

Instroom/uitstroom	Jaar 2015	Jaar 2014	Jaar 2013	Jaar 2012
Instroom (%)	5,99%	7,63%	3,59%	2,34%
Instroom (aantal)	16	20	9	6
Uitstroom (%)	6,74%	3,44%	3,19%	3,13%
Uitstroom (aantal)	18	9	8	8

Ziekteverzuim

Verzuimpercentage	Jaar 2015	Jaar 2014	Jaar 2013	Jaar 2012
Percentage	5,87%	4,44%	5,82%	7,05%

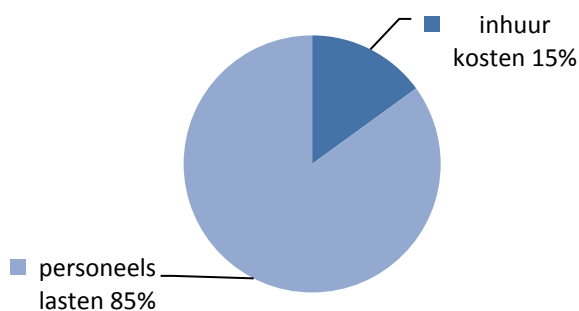
Het ziekteverzuimpercentage van 2015 ligt aanzienlijk hoger dan in 2014. De oorzaak hiervan ligt in een toename van het aantal langdurige zieken met klachten van uiteenlopende aard. Om het verzuim terug te dringen, wordt er gestuurd op preventie. Er zijn in het duurzaam inzetbaarheidsbeleid maatregelen opgenomen om zoveel mogelijk te voorkomen dat medewerkers uitvallen. Daarnaast zijn er in samenwerking met de bedrijfsarts voorzieningen om uitgevallen medewerkers zo snel mogelijk weer duurzaam aan het werk te krijgen.

Inhuur

Afgelopen jaar is een flink aantal grote projecten uitgevoerd (Samen Beter Werken, Buitendijks, Oosterwold, aanleg duurzame oevers, Waterkracht). Voor de tijdelijke extra benodigde capaciteit voor deze projecten wordt (mede) gebruikgemaakt van een flexibele schil van extern personeel.

Ook is er in 2015 op een aantal cruciale (management)functies sprake geweest van langdurige ziekte, waarvoor vervanging extern is ingehuurd. Het bovenstaande leidt ertoe dat een totaalbedrag van ruim € 3,7 miljoen is besteed aan inhuur. Onderstaand is de verhouding weergegeven tussen personeelslasten en inhuurkosten.

Figuur 1 - Verhouding inhuurkosten/personeelslasten

5. Verplichte paragrafen

5.1. Algemeen

Het Waterschapsbesluit bepaalt dat in de jaarstukken paragrafen worden opgenomen, waarin op de beleidslijnen wordt verantwoord zoals vastgelegd in de programmabegroting. Tevens worden de opbrengsten van de waterschapsbelastingen verantwoord. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de jaarstukken staan worden gebundeld in een kort overzicht, waardoor de Algemene Vergadering voldoende inzicht krijgt.

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de jaarstukken. Met de genoemde onderwerpen is vrijwel altijd een groot financieel belang gediend. De paragrafen geven daardoor extra informatie voor de beoordeling van de financiële positie op de korte en langere termijn.

Het Waterschapsbesluit schrijft de volgende paragrafen voor:

- Bedrijfsvoering
- Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar
- Incidentele baten en lasten
- Onttrekkingen aan bestemmingsreserves en voorzieningen
- Waterschapsbelastingen
- Weerstandvermogen
- Financiering
- Verbonden partijen
- EMU-saldo
- Topinkomens

In het verleden heeft de Algemene Vergadering besloten om de paragraaf Bedrijfsvoering in de begroting, tussentijdse rapportages en jaarstukken te gebruiken om het overzicht van alle thema's gezamenlijk te geven van de bedrijfsvoeringaspecten. Deze paragraaf is daarom opgenomen in hoofdstuk 4.

5.2. Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

In de paragraaf betreffende de ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar kan worden ingegaan op externe en interne ontwikkelingen die zich sinds het vaststellen van de vorige begroting en de behandeling van de meerjarenraming hebben voorgedaan. Bovendien kunnen afwijkingen van de uitgangspunten en grondslagen, zoals deze voor de vorige begroting en de meerjarenraming zijn gehanteerd, en belangrijke afwijkingen in de cijfers van de meerjarenraming in deze paragraaf nader worden toegelicht.

Bij Waterschap Zuiderzeeland is ervoor gekozen om de algemene ontwikkelingen van het afgelopen jaar in de inleiding van het jaarverslag op te nemen en de programmaspecifieke ontwikkelingen mee te nemen in de programmaverantwoording.

5.3. Incidentele baten en lasten

De paragraaf betreffende de incidentele baten en lasten bevat een overzicht van de baten en lasten die als eenmalig ten opzichte van voorgaande en komende begrotingsjaren moeten worden beschouwd. De jaarrekening 2015 bevat een beperkt aantal baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen en derhalve als incidenteel kunnen worden bestempeld. Om niet alle kleine posten te benoemen is er voor gekozen om alleen bedragen van meer dan een procent van het begrotingstotaal in deze paragraaf te melden. Het gaat dan voor het jaar 2015 om de subsidies die het waterschap heeft ontvangen voor de aanleg van duurzame oevers.

5.4. Onttrekkingen aan voorzieningen en bestemmingsreserves

In de paragraaf betreffende de onttrekkingen aan voorzieningen en bestemmingsreserves wordt ingegaan op de bedragen die rechtstreeks uit voorzieningen worden onttrokken, alsmede op het beroep dat op de bestemmingsreserves is gedaan. Conform het vastgestelde beleid zullen, voordat gelden kunnen worden onttrokken uit bestemmingsreserves, voorstellen daartoe worden gedaan aan de Algemene Vergadering. Pas na vaststelling van deze voorstellen kunnen gelden uit de bestemmingsreserves worden onttrokken. Een overzicht met de onttrekkingen uit voorzieningen en bestemmingsreserves is opgenomen in de toelichting op de balans en in de bijlagen. Om doublures te voorkomen wordt daarom verwezen naar paragraaf 8.2.3.

5.5. Waterschapbelastingen

Anders dan gemeenten en provincies ontvangen waterschappen geen bijdrage van het Rijk voor de bekostiging van hun taken. Waterschappen bekostigen hun taken door het heffen van belastingen, de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing.

In de onderstaande tabellen worden de geprognosticeerde en gerealiseerde belastingopbrengsten weergegeven. Omdat de begroting wat betreft de belastingopbrengsten niet is gewijzigd in het jaar 2015, wordt er slechts één kolom begroting weergegeven.

De aanslagoplegging en invordering van de waterschapsbelastingen geschiedt door het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT). De gerealiseerde belastingopbrengsten zijn ontleend aan het jaaroverzicht belastingopbrengsten 2013, dat is opgesteld door GBLT. De controle op de volledigheid van de belastingopbrengsten maakt onderdeel uit van het controleprogramma van de accountant van GBLT.

Overzicht belastingen, per kostendrager (bedragen x € 1.000.000)

	Begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Watersysteemtaak	41,4	41,5	42,0
Zuiveringstaak	27,4	27,2	27,7
Totaal	68,8	68,7	69,7

Overzicht belastingen, onderdeel watersysteemheffing (bedragen x € 1.000.000)

	Begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Watersysteemheffing			
Watersysteemheffing ingezetenen	10,7	10,7	10,6
Watersysteemheffing gebouwd	20,8	20,9	21,5
Watersysteemheffing ongebouwd	8,7	8,8	8,6
Watersysteemheffing natuur	0,9	0,9	0,9
Verontreinigingsheffing	0,9	0,9	0,9
Watersysteemheffing voorgaande jaren	-	- 0,1	0,1
Subtotaal watersysteemheffing	42,0	42,1	42,6

De gerealiseerde watersysteemheffing van het aanslagjaar 2015 is nagenoeg gelijk aan de begrote heffing. Het gerealiseerde bedrag over voorgaande jaren laat wel een negatief saldo zien.

Overzicht belastingen, onderdeel zuiveringsheffing (bedragen x € 1.000.000)

	Begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Zuiveringsheffing			
Zuiveringsheffing huishoudens	21,9	21,9	21,7
Zuiveringsheffing bedrijven	6,6	6,6	6,7
Zuiveringsheffing voorgaande jaren	-	- 0,1	0,3
Subtotaal zuiveringsheffing	28,5	28,4	28,7

De gerealiseerde zuiveringsheffing van het aanslagjaar 2015 is nagenoeg gelijk aan de begrote heffing. Het gerealiseerde bedrag over voorgaande jaren laat wel een negatief saldo zien.

Overzicht belastingen, onderdeel overig (bedragen x € 1.000.000)

	Begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Overig			
Kwijtschelding watersysteemheffing	- 0,6	- 0,6	- 0,6
Kwijtschelding zuiveringsheffing	- 1,1	- 1,2	- 1,0
Subtotaal overig	- 1,7	- 1,8	- 1,6

De gerealiseerde kwijtschelding is licht hoger dan de begrote kwijtschelding.

Overzicht belastingen, totalen (bedragen x € 1.000.000)

	Begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Watersysteemheffing	42,0	42,1	42,6
Zuiveringsheffing	28,5	28,4	28,7
Overig	- 1,7	- 1,8	- 1,6
Totaal belastingen	68,8	68,7	69,7

In de onderstaande tabellen worden de begrote en gerealiseerde belastingeenheden weergegeven, exclusief de in het jaar 2015 gerealiseerde eenheden over voorgaande jaren.

Eenheden watersysteemheffing (x 1.000)

	Begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Watersysteemheffing ingezetenen	157	157	154
Watersysteemheffing gebouwd	38,0	38,1	38,3
Watersysteemheffing ongebouwd	107	108	107
Watersysteemheffing natuur	117	118	119
Verontreinigingsheffing	15	15	15

De cijfers in de bovenstaande tabel laten zien dat er steeds beter begroot wordt. De begrote en gerealiseerde eenheden komen steeds dichterbij elkaar.

Eenheden zuiveringsheffing (x 1.000)

	Begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Zuiveringsheffing huishoudens	378	378	375
Zuiveringsheffing bedrijven	114	114	116
Totaal	492	492	491

De cijfers in de bovenstaande tabel laten zien dat er steeds beter begroot wordt. De begrote en gerealiseerde eenheden komen steeds dichterbij elkaar.

5.6. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen zegt iets over de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt om bedrijfsrisico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen op te kunnen vangen.

Het weerstandsvermogen is als volgt te berekenen:

Weerstandscapaciteit ultimo 2015 voor resultaatbestemming (bedragen x € 1.000.000)

Weerstandscapaciteit	
Risico reserves	9,9
Algemene reserve	6,3
Weerstandscapaciteit	16,2

Risico's

Op 25 september 2012 zijn in de Algemene Vergadering de uitkomsten van de in 2012 uitgevoerde risicoanalyse besproken. Op basis van de uitgevoerde risicoanalyse bedraagt de omvang van de risico's (benodigde weerstandscapaciteit) € 9,9 miljoen met een zekerheid van 99%.

In de paragraaf Weerstandsvermogen in de begroting, het jaarverslag en de Bestuursrapportage wordt gerapporteerd over significante wijzigingen die zich hebben voorgedaan sinds de meest recente organisatiebrede risicoanalyse. Hierbij wordt gerapporteerd over bestuurlijk relevante risico's, welke het beleid van het waterschap kunnen raken.

In de Bestuursrapportage zijn de volgende risico's opgenomen die nog actueel zijn:

Energiebelasting

Met de Belastingdienst loopt al langere tijd een discussie over de energiebelasting. De discussie gaat over de wijze waarop binnen het waterschap de zogenaamde stelselbenadering wordt toegepast. Bij de toepassing van de stelselbenadering worden een aantal bij elkaar horende objecten (bijv. een aantal rioolgemalen en de AWZI) van het waterschap voor de energiebelasting als een object behandeld, wat leidt tot minder te betalen energiebelasting. De Belastingdienst voert onderzoek uit of het waterschap de stelselbenadering in haar ogen op een juiste wijze heeft toegepast. Op dit moment bevindt de discussie zich nog in de fase van meningsvorming bij de Belastingdienst en is er nog geen sprake van een rechtelijke procedure. Indien het eindresultaat van de discussie (en de eventuele procedure) is dat de stelselbenadering niet juist is toegepast, kan dat leiden tot aanzienlijk hogere kosten voor het waterschap. Waterschap Zuiderzeeland is overigens niet het enige waterschap waar m.b.t. dit onderwerp discussie is met de Belastingdienst.

Schadeclaims

In de jaarrekening is opgenomen dat de omvang van het financiële risico van de schade-dossiers € 1,3 miljoen bedraagt. Tussen het opstellen van de jaarrekening en de voortgangsrapportage zijn hierin geen significante wijzigingen opgetreden.

Bodemverontreiniging gemaal Blocq van Kuffeler

In de Berap is verder nog het risico genoemd van de bodemverontreiniging onder een tweetal te slopen silo's bij de Blocq van Kuffeler. Deze silo's zijn in het najaar 2015 verwijderd. Er is een beperkte verontreiniging geconstateerd, die in 2016 wordt opgeruimd. De verwachting is dat de kosten hiervan relatief beperkt zullen zijn.

5.7. Financiering

De financieringsparagraaf in de begroting is een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. Bij de inrichting van de financieringsfunctie staat beheersing van het renterisico centraal.

Rentevisie

De tarieven in de geld- en kapitaalmarkt bevinden zich op een historisch laag niveau. Het inschatten van deze tarieven is lastig. Het rentepercentage van nieuw af te sluiten langlopende geldlening van vijftien jaar zonder aflossingen was begroot op 3,5% over het jaar 2015. In de realisatie bleek de rente ver onder dit percentage te liggen. Ook de tarieven op de geldmarkt waren lager dan begroot en vaak zelfs negatief! In totaal is er in 2015 een rentevoordeel van € 0,5 miljoen behaald.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft aan hoeveel het waterschap kort mag financieren als percentage van de begroting.

Kasgeldlimiet 2015 (bedragen x € 1.000.000)

	Omschrijving	1 ^e kwartaal	2 ^e kwartaal	3 ^e kwartaal	4 ^e kwartaal
4.	Vlottende schuld minus vlottende middelen	14,6	22,8	15,1	5,0
5.	Kasgeldlimiet	17,3	17,3	17,3	17,3
6.	Ruimte onder de kasgeldlimiet	2,7	- 5,5	2,2	12,3
Berekening kasgeldlimiet					
7.	Begrotingstotaal	75,3	75,3	75,3	75,3
8.	Percentage regeling	23%	23%	23%	23%
5.	Kasgeldlimiet (7 x 8)	17,3	17,3	17,3	17,3

Uit bovenstaande tabel blijkt dat in het verslagjaar is voldaan aan de kasgeldlimiet. In het tweede kwartaal is de kasgeldlimiet overschreden, waarna maatregelen zijn getroffen in de vorm van het afsluiten van een langlopende lening.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 30% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar.

Renterisiconorm 2015 (bedragen x € 1.000.000)

1	Renteherzieningen	-
2	Aflossingen	19,0
3	Renterisico (1 + 2)	19,0
4	Renterisiconorm	22,6
5	Ruimte onder renterisiconorm	3,6
Berekening renterisiconorm		
4a	Bruto begrotingstotaal	75,3
4b	Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	30%
4	Renterisiconorm (4a x 4b)	22,6

Schatkistbankieren

Eind 2013 is de Regeling Schatkistbankieren van kracht geworden in het kader waarvan de decentrale overheden hun overtollige middelen, boven een bepaalde drempel, af dienen te storten bij het ministerie van Financiën. Het toetsen of de regeling op de juiste wijze wordt uitgevoerd vindt plaats op kwartaalbasis.

Berekening drempel schatkistbankieren 2015 (bedragen x € 1.000.000)

1.	Begrotingsomvang	75,3
2.	Percentage drempel	0,75%
3.	Drempel schatkistbankieren (7 x 8)	0,56

In geen van de kwartalen van het jaar 2015 is de drempel schatkistbankieren overschreden.

Financieringsbehoefte

In het afgelopen jaar zijn drie nieuwe leningen aangetrokken. Zoals ook blijkt uit de staat van vaste schulden is eind juni 2015 besloten om de leningenportefeuille te herstructureren en alle langlopende geldleningen met een rentepercentage van boven de 5% te herfinancieren. In totaal is er voor bijna € 11,0 miljoen langlopende leningen geherfinancierd. De afkoop hiervan, de zogenaamde agio, is voor € 1,5 miljoen gedekt vanuit de algemene reserve. Daarnaast is er in juli een nieuwe geldlening met een hoofdsom van € 6,0 miljoen en een looptijd van 20 jaar afgesloten tegen een rentevergoeding van 1,514% per jaar.

5.8. Verbonden partijen

Waterschap Zuiderzeeland heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen waaronder gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen.

De verbonden partij voert beleid voor het waterschap uit dat het waterschap ook zelf zou kunnen uitvoeren. Om deze reden is het van belang de ontwikkelingen weer te geven in deze paragraaf verbonden partijen. Uiteraard blijft Waterschap Zuiderzeeland beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheden houden ten aanzien van deze partijen. De paragraaf richt zich op belangrijkste wijzigingen die zich hebben voorgedaan in het jaar 2015.

Nederlandse Waterschapsbank (NWB)

Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de NWB bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. Eind 2015 is de kredietstatus van de NWB verhoogd door S&P, waardoor de bank nu weer als AAA-bank wordt beschouwd.

Unie van Waterschappen (UvW)

De UvW behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen voor een goede waterstaatsverzorging binnen het waterschapsbestel. De UvW treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging Nederlandse Gemeente (VNG). In de ledenvergadering hebben de voorzitters van de waterschappen zitting.

GR Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT)

De heffing en inning van de waterschapsbelastingen liggen in handen van GBLT. Door op het gebied van de inning van belastingen samen te werken met anderen, worden de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk gehouden. In deze gemeenschappelijke regeling nemen zes waterschappen en vier gemeenten deel. Heemraad C.A.A.A. Maenhout is namens het waterschap lid van het algemeen bestuur van GBLT. Begin februari 2015 is er een nieuwe directeur benoemd.

GR Gemeenschappelijke Regeling Aqualysis

Door chemisch, bacteriologisch en biologisch onderzoek te verrichten is controle op naleving van vergunningen mogelijk, alsmede het beheersen en het beoordelen van de kwaliteit van het oppervlaktewater en de controle op het zuiveren van afvalwater. Op 1 januari 2014 is het nieuwe fusielaboratorium onder de naam Aqualysis van start gegaan. Aqualysis verricht als waterlaboratorium het hydrobiologisch, bacteriologisch en chemisch onderzoekswerk voor zes waterschappen. De nieuwe samenwerking rond het laboratorium Aqualysis borgt voor de langere termijn kwaliteit, continuïteit en kosteneffectiviteit in het laboratoriumonderzoek. Heemraad A.J.M. Schelwald – van der Kley is namens het waterschap voorzitter van de GR Aqualysis.

Regeling Nieuw Land Erfgoedcentrum

Een gedeelte van het archief is ondergebracht bij Nieuw Land Erfgoedcentrum. Het Erfgoedcentrum beheert archieven van verschillende gemeenten, de provincie Flevoland, twee stichtingen, het rijksarchief in de provincie Flevoland en Waterschap Zuiderzeeland. Hierdoor wordt zowel een kosten- als ruimtebesparing gerealiseerd. Het waterschap voldoet met deze samenwerking aan de archiefverplichting voor overheidsorganisaties. Heemraad C.A.A.A. Maenhout is namens het waterschap en de deelnemende gemeenten bestuurslid in het bestuur van Nieuw Land Erfgoedcentrum.

GR Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis

In de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (HWH) werken de waterschappen samen op het gebied van ICT. In 2015 is de gemeenschappelijke regeling in nieuwe vorm verdergegaan. De deelnemers worden beter in staat gesteld om te kiezen in welke programma's ze wel of niet willen deelnemen en hier dan ook wel of niet voor betalen.

Stichting GBKN Flevoland

GBKN is opgeheven in 2015. BGT is de nieuwe standaard en basis voor topografische bestanden in Nederland.

Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer

De Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) is het kenniscentrum van regionale waterbeheerders in Nederland. De kennis kan liggen op toegepast technisch, natuurwetenschappelijk, bestuurlijk-juridisch en sociaal-wetenschappelijk gebied. De STOWA draagt bij aan kennisvergroting van het waterschap over het waterbeheer. Daarnaast ondersteunt STOWA in een aantal gevallen intern onderzoek door ons waterschap. Heemraad A.J.M. Schelwald - Van der Kley is bestuurslid in het bestuur van de stichting.

5.9. EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. Het EMU-saldo van de lokale overheid telt mee voor het EMU-saldo van de totale overheid. Om inzicht te geven in het verwachte EMU-saldo van de lokale overheid is weergave van het saldo een verplicht onderdeel. De cijfers worden daarnaast verstrekt aan het CBS. Sturing op het EMU-saldo is van groot belang in verband met de Wet HOF. Het maximale EMU-tekort voor Waterschap Zuiderzeeland bedraagt € 10,9 miljoen. In bijgevoegde tabel is waar te nemen dat we ruim onder deze norm blijven.

EMU saldo 2015 (bedragen x € 1.000.000)

0	Te verdelen resultaat	- 0,3
	- betalingen uit reserves	- 7,3
1	EMU exploitatiesaldo	- 7,6
2	Invloed investeringen	
	- netto investeringsuitgaven	- 6,5
	+ afschrijvingen en desinvesteringen	+ 9,0
3	Invloed voorzieningen	
	+ toevoeging aan voorziening t.l.v. exploitatie	+ 2,2
	- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	- 1,2
	EMU saldo	- 4,1

5.10. Topinkomens

Op 1 januari 2013 is de nieuwe Wet Normering Topinkomens (WNT) ingegaan. Het doel van de WNT is het tegengaan van bovenmatige beloningen en ontslagvergoedingen bij instellingen in de (semi) publieke sector. Op grond van de WNT worden inkomens en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen bij instellingen met een publieke taak genormeerd en openbaar gemaakt. De maximering is van toepassing op de hoogst leidinggevenden (topfunctionarissen) van de instellingen en interne toezichthouders. Jaarlijks worden de bezoldigingsnormen in een ministeriële regeling aangepast.

Topfunctionarissen zijn, kort gezegd, degenen die behoren tot het hoogste uitvoerende of toezichthoudende orgaan, of de laag daaronder, en in die rol verantwoordelijk zijn voor de gehele instelling of rechtspersoon. Bij waterschappen is de functie van secretaris aangevoerd als topfunctionaris.

Op grond van de WNT mag in 2015 het inkomen van topfunctionarissen in de (semi) publieke sector maximaal 100% van het ministersalaris zijn. Dat komt in 2015 neer op € 178.000, inclusief belaste kostenvergoeding en pensioenbijdrage werkgever. Voor ontslagvergoedingen van topfunctionarissen geldt ook een norm van maximaal één jaarsalaris, met een maximum van € 75.000. Bonussen, winstdelingen en andere vormen van variabele beloning zijn niet toegestaan. Voor de rapportage in het kader van de WNT verwijzen wij u naar paragraaf 9.5.

BEGROTING, RESULTAAT EN RESULTAATBESTEMMING

6. Analyse begroting en resultaat

6.1. Begroting en prognose financieel jaarresultaat

De presentatie van de begroting en de verantwoording hierover vindt volgens de Waterschapswet plaats op basis van de primitieve begroting, inclusief alle daarop betrekking hebbende begrotingswijzigingen en prognoses. In het onderstaande overzicht wordt zichtbaar gemaakt hoe de primitieve begroting, inclusief alle daarop betrekking hebbende begrotingswijzigingen en prognoses tot stand is gekomen.

Begrotingswijzigingen

In het jaar 2014 heeft de Algemene Vergadering besloten om begrotingswijzigingen niet meer op te sparen tot bij de Bestuursrapportage, maar deze, zodra zij zich voordoen, aan de Algemene Vergadering ter vaststelling voor te leggen. Een groot deel van de begrotingswijzigingen in het jaar 2015 is dan ook niet via de Bestuursrapportage gelopen, maar gedurende het jaar 2015 voorgelegd. Alle in het jaar 2015 voorgestelde begrotingswijzigingen zijn door de Algemene Vergadering vastgesteld.

De begrotingswijzigingen in het jaar 2015 waren:

Begrotingswijzigingen 2015 (bedragen x € 1.000.000)

Opbrengst verkoop basaltblokken	- 0,2
Opbrengst verkoop basaltblokken (vertraagd)	0,2
Bestuursovereenkomst van Z naar Z (baten)	- 0,8
Bestuursovereenkomst van Z naar Z (lasten)	0,8
Aandeel jaarresultaat 2014 GR Aqualysis	- 0,1
Aandeel begrotingswijziging 2015 GR GBLT	0,1
Berap 2015	0,6
Totaal begrotingswijzigingen 2015	0,6

Prognose financieel jaarresultaat

In het jaar 2010 heeft de Algemene Vergadering een werkwijze vastgesteld waarin zowel resultaatmeldingen als begrotingswijzigingen bij de Algemene Vergadering worden neergelegd.

In rapportages aan de Algemene Vergadering wordt op basis van meldingen en begrotingswijzigingen een verwachting van het jaarresultaat gegeven zodat de Algemene Vergadering daarvan kennis kan nemen, de voortgang kan monitoren en de consequenties daarvan in het begrotingsproces voor het komende jaar kan meenemen.

In 2015 is driemaal een prognose gegeven van het verwachte jaarresultaat. Hierbij zijn de baten en lasten verdeeld in de categorieën afdelingsbudgetten, centrale budgetten, kapitaallasten en belastingen.

In het onderstaande schema zijn de prognoses weergegeven. De primitieve begroting gaat uit van een negatief saldo van baten en lasten van € 3,2 miljoen. Door de inzet van middelen van de tariefegalisatiereserve bedraagt het totaalresultaat nihil.

In april 2015 lag de prognose van het financieel jaarresultaat op € 0,4 miljoen positief, bij de vaststelling van de Bestuursrapportage lag dit bedrag tussen de € 1,0 miljoen negatief en nul. Bij de behandeling van de MJB 2016-2019 is een prognose afgegeven van rondom het nulpunt.

Prognose jaarresultaat 2015 (bedragen x € 1.000.000)

Prognose jaarresultaat 2015	In beeld in april 2015	In beeld bij Bestuursrapportage 2015	In beeld bij MJB 2016-2019
Lasten			
Afdelingsbudgetten	0,1	- 0,9 tot - 0,3	- 0,5
Centrale budgetten	0,2	0,5	0,4
Kapitaallasten	0,6	0,2	0,2
Subtotaal lasten	0,9	- 0,2 tot 0,4	0,1
Belastingen	- 0,5	- 0,8 tot - 0,4	- 0,1
Prognose normaal jaarresultaat	0,4	- 1,0 tot 0	0

6.2. Analyse gerealiseerd resultaat

In hoofdstuk 9 van deze verantwoordingsrapportage is een aantal dwarsdoorsneden te vinden van het gerealiseerde resultaat ten opzichte van het begrote resultaat. Iedere dwarsdoorsnede geeft inzicht in de gerealiseerde afwijkingen. In de onderstaande tabel wordt een opstelling gegeven van de afwijkingen van het jaarresultaat ten opzichte van de primitieve begroting. De insteek hierbij is de oorzaken van het gerealiseerde resultaat zo goed mogelijk weer te geven, waarbij het beste inzicht van alle dwarsdoorsneden samen gebruikt wordt.

Gerealiseerd resultaat (op afwijkingen, bedragen x € 1.000.000)

Onderbestedingen	Laatste prognose	Jaarresultaat 2015
Lasten		
Afdelingsbudgetten	- 0,5	- 0,6
Centrale budgetten	0,4	0,6
Kapitaallasten	0,2	0,3
Subtotaal lasten	0,1	0,3
Belastingen	- 0,1	- 0,6
Normaal jaarresultaat	0	- 0,3
Lasten gedekt uit bestemmingsreserves		- 4,1
Exploitatieresultaat		- 4,4
Inzet bestemmingsreserves		4,1
Saldo van baten en lasten		- 0,3

In de primitieve begroting is uitgegaan van een bijdrage vanuit de tariefegalisatiereserve van € 3,2 miljoen aan de exploitatie 2015. Deze bijdrage is in het bovenstaande overzicht niet meegenomen.

Algemeen

Het negatieve jaarresultaat 2015 is vooral het gevolg van lagere belastingopbrengsten.

De Algemene Vergadering is in 2015 een aantal malen geïnformeerd over de verwachting van het jaarresultaat en (het resultaat van) bestemmingsreserves. In de laatste verwachting is een financieel jaarresultaat rondom 0 afgegeven. De realisatie zat op de meeste onderdelen dicht bij de verwachting, op het onderdeel belastingen na.

Afdelingsbudgetten

Het resultaat op de afdelingsbudgetten is € 0,6 miljoen negatief en komt nagenoeg overeen met de laatst afgegeven prognose. Het negatieve resultaat kent een aantal oorzaken, waarvan de meeste reeds bekend zijn bij de Algemene Vergadering.

In de Bestuursrapportage is een aantal verwachte budgetonderschrijdingen gemeld en de begroting is hierop aangepast. Bij de programma's Veiligheid en Voldoende Water was er sprake van een verschuiving van opbrengsten. Verder is bij het programma Voldoende Water bijgeraamd voor het inhuren van capaciteit voor het wegwerken van achterstallige vergunningen en vergunningaanvragen Oosterwold. De lasten van het programma Schoon Water zijn neerwaarts bijgesteld door lagere energiekosten. Bij het onderdeel Bedrijfsvoering zijn kosten hoger uitgevallen vanwege noodzakelijke inhuur, een dotatie aan de personele voorziening en meer gebruik van de ZZL Academie dan begroot. Deze kosten worden volgens de bekende verdeelsleutel verdeeld over de programma's Veiligheid, Voldoende Water en Schoon Water.

Centrale budgetten

Het resultaat op de centrale budgetten is € 0,6 miljoen positief en wijkt niet veel af van de laatst afgegeven prognose van € 0,4 miljoen positief. Het grootste verschil tussen de genoemde bedragen komt door een lager dan verwacht nadeel als gevolg van de dotatie aan de pensioenvoorziening voormalige bestuurders.

Kapitaallasten

Het resultaat op de kapitaallasten bedraagt € 0,3 miljoen positief en wijkt € 0,1 miljoen af van de laatst gegeven prognose van € 0,2 miljoen positief. Het verschil wordt veroorzaakt door lagere grondaankopen voor duurzame oevers en daardoor lagere duurzame waardeverminderingen. Het reeds begrote voordeel kwam door de uitstel van de investering in de beluchting AWZI Almere.

Het in het jaar 2015 behaalde rentevoordeel is verrekend met de lasten die voortvloeien uit de herstructurering van de geldleningen, conform het besluit van de Algemene Vergadering van 30 juni 2015.

Belastingen

De aanslagoplegging en invordering van de waterschapsbelastingen geschiedt door het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT). De gerealiseerde belastingopbrengsten zijn ontleend aan het jaaroverzicht belastingopbrengsten 2015, dat is opgesteld door GBLT.

Het resultaat op de belastingopbrengsten is bijna € 0,6 miljoen negatief en wijkt fors af van de laatst afgegeven prognose.

Deze grote afwijking van de prognose komt voor het grootste deel door de verjaring van de nog op te leggen aanslagen over het belastingjaar 2013. De Algemene vergadering is hierover in februari 2016 geïnformeerd. Daarnaast is er door het gestegen saldo van de belastingdebiteuren ultimo 2015 een hogere voorziening dubieuze belastingdebiteuren

nodig dan in de ramingen was opgenomen. Ook de realisatie van de kwijschelding wijkt flink negatief af van de eerder afgegeven prognoses.

Lasten te dekken uit bestemmingsreserves

De Algemene Vergadering heeft besloten om een aantal bijzondere lasten te dekken uit hiervoor ingestelde bestemmingsreserves. De Algemene Vergadering heeft ingestemd met de onttrekking van een aantal bestemmingsreserves met vooraf vastgestelde doelen en bedragen. In het jaar 2015 zijn uitgaven gedaan voor het achterstallig baggeren in de gemeente Almere, de aanleg van achterstallige duurzame oevers, het maatregelenprogramma stedelijk water, het project Samen Beter Werken, de implementatie van de zorgplicht buitendijkse gebieden, de waterschapsverkiezingen, het toezicht op het Windpark Noordoostpolder en de herstructurering van de leningenportefeuille voor een totaalbedrag van € 4.089.522.

Inzet bestemmingsreserves

De inzet van de bestemmingsreserves is gelijk aan de hiervoor genoemde lasten te dekken uit bestemmingsreserves.

7. Resultaatbestemming

In het reservebeleid ligt een aantal uitgangspunten vast met betrekking tot de wijze waarop met de bestemming van het resultaat wordt omgegaan. Daarbij wordt eerst gekeken of het nodig is om bestaande (bestemmings)reserves aan te vullen. Indien dit niet noodzakelijk is, wordt een negatief resultaat onttrokken aan de egaliseringsreserve en een positief resultaat toegevoegd aan de algemene reserve. Gedurende het jaar 2015 zijn geen voorstellen gedaan om nieuwe bestemmingsreserves te vormen vanuit een (eventueel) resultaat en het college acht het op dit moment ook niet noodzakelijk om bestaande reserves aan te vullen. Daarom wordt de Algemene Vergadering voorgesteld om het jaarresultaat 2015 te bestemmen conform de onderstaande tabel.

Resultaatbestemming (bedragen x € 1.000.000)

	Water- systeemtaak	Zuiverings- taak	Totaal
Nog te besluiten			
Tariefegaliseringsreserve	- 737	-	- 737
Algemene reserve	-	394	394
Gerealiseerd resultaat	- 737	394	- 343

Opheffing bestemmingsreserve

Daarnaast stelt het college voor om de bestemmingsreserve Windpark Noordoostpolder op te heffen en het resterende saldo tot te voegen aan de algemene reserve van de watersysteemtaak.

Aframing bestemmingsreserve buitendijks

Uit een analyse van deze reserve is gebleken dat deze naar verwachting niet volledig zal worden benut. Als gevolg hiervan stelt het college voor om de bestemmingsreserve buitendijks gedeeltelijk af te ramen voor € 55.000 en dit bedrag toe te voegen aan de algemene reserve van de watersysteemtaak.

Reserves na bestemming jaarresultaat

De reserves van Waterschap Zuiderzeeland zien er na de bestemming van het jaarresultaat 2015 en de aframingen van de bestemmingreserves als volgt uit:

Reserves na bestemming jaarresultaat (bedragen x € 1.000.000)

Risicoreserve per taak	
Watersysteemtaak	5,9
Zuiveringstaak	4,0
Totaal risicoreserve per taak	9,9
Algemene reserve	
Watersysteemtaak	2,8
Zuiveringstaak	3,9
Totaal algemene reserve per taak	6,7
Tariefegalisatiereserve	
Watersysteemtaak	5,9
Zuiveringstaak	1,2
Totaal tariefegalisatiereserve per taak	7,1
Bestemmingsreserves	
Bestemmingsreserve baggeren Almere	0,1
Bestemmingsreserve stedelijk water	0,3
Bestemmingsreserve duurzame oevers	0,3
Bestemmingsreserve buitendijks	0,2
Bestemmingsreserve huisvesting, ICT en mobiele communicatie	0,4
Bestemmingsreserve duurzame energie	1,0
Totaal bestemmingsreserves	2,3
Totaal reserves	26,0

JAARREKENING

8. Balans

8.1. Balans per 31 december

(Bedragen x € 1.000)

Debet	Ultimo 2015	Ultimo 2014	Credit	Ultimo 2015	Ultimo 2014
Vaste activa			Vaste passiva		
Immateriële vaste activa	624	679	<i>Eigen vermogen, bestaande uit</i>		
Materiële vaste activa	120.677	122.986	- Reserves	26.365	31.595
Financiële vaste activa	10	10	- Gerealiseerd resultaat	- 343	2.100
			Eigen vermogen	26.022	33.695
			Voorzieningen	4.725	3.747
			Vaste schulden	78.212	80.239
	121.311	123.675		108.959	117.681
Vlottende activa			Vlottende passiva		
Voorraden	345	435	Netto vlottende schulden	18.781	12.831
Kortlopende vorderingen	7.362	6.591	Overlopende passiva	3.763	4.097
Overlopende activa	2.485	3.907			
Liquide middelen	0	1			
	10.192	10.934		22.544	16.928
Balanstotaal	131.503	134.609		131.503	134.609

8.2. Toelichting op de balans

8.2.1. Waarderingsgrondslagen

Valuta en notatie

Alle bedragen worden weergegeven in duizenden euro's. In de toelichtende teksten worden de bedragen weergegeven in hele euro's.

Immateriële en materiële vaste activa

De immateriële en materiële vaste activa zijn gewaardeerd op basis van de historische kostprijs minus de lineaire afschrijvingen op basis van de verwachte levensduur.

De overige activa zijn opgenomen tegen nominale waarde.

De afschrijving wordt zo berekend dat bij ingebruikname van het kapitaalwerk:

- vóór 1 juli een volledige jaarafschrijving plaatsvindt;
- ná 1 juli geen afschrijving plaatsvindt.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

(Im)materiële vaste activa		
Algemeen		
Grond		geen afschrijving
Bedrijfsmiddelen		5 - 10 jaar
Hardware / software		3 - 5 jaar
Kantoren en centrale werkplaatsen	Civiel	40 jaar
	mechanisch/elektrisch	15 jaar
	Inrichting	10 jaar
Waterkeringen		
Waterkeringen		30 jaar
Gemalen, kunstwerken en watergangen		
Watergangen		30 jaar
Gemalen	civiel	40 jaar
	mechanisch/elektrisch	20 jaar
Overige kunstwerken		20 - 40 jaar
Zuiveringstechnische werken		
Afvalwaterzuiveringsinstallaties	civiel	30 jaar
	mechanisch/elektrisch	15 jaar
Rioolgemalen	civiel	30 jaar
	mechanisch/elektrisch	15 jaar
Persleidingen		30 jaar
Verbeteringswerken		30 jaar

Financiële vaste activa

Voor de financiële vaste activa gelden de volgende waarderingsgrondslagen:

- de aandelen Nederlandse Waterschapsbank N.V. zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorraden

De voorraad gasolie wordt gewaardeerd op grond van de historische kostprijs.

Debiteuren

Voor wat betreft debiteuren worden zo nodig individuele voorzieningen getroffen.

Algemene reserves

De algemene reserves fungeren als een algemeen weerstandsvermogen en hebben geen specifieke bestemming. Zij dienen dan ook vooral om eventuele toekomstige tegenvallers van algemene aard, meestal bijzondere omstandigheden, op te vangen.

Bestemmingsreserves

Deze reserves worden tegen de nominale waarde opgenomen. De dotaties aan de bestemmingsreserve vinden plaats bij de bepaling van het jaarresultaat. De onttrekkingen gebeuren, conform de besluitvorming van het bestuur, ten gunste van het resultaat.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Personele voorzieningen

De personele voorzieningen, onderdeel pensioen- en wachtgeldverplichtingen, worden gewaardeerd op basis van de contante waarde. De overige personele voorzieningen worden gewaardeerd op nominale waarde.

Voorziening groot onderhoud voormalige objecten van de Waterlandstichting

De voorziening groot onderhoud van voormalige objecten van de Waterlandstichting wordt gewaardeerd tegen het bedrag waarop deze voorziening van de Waterlandstichting is overgenomen minus de daarop in mindering gebrachte nota's ten behoeve van groot onderhoud.

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen worden gewaardeerd op basis van de nominale waarde.

Langlopende verplichtingen

De langlopende verplichtingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva zijn, voor zover niet anders vermeld, opgenomen tegen de nominale waarde.

Resultaatbepaling

Ten aanzien van de resultaatbepaling zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de jaarrekening is opgesteld volgens het stelsel van lasten en baten;
- lasten zijn toegerekend aan de periode waarin ze thuishoren;
- baten zijn opgenomen voor zover ze zijn gerealiseerd;
- verliezen worden als last genomen op het moment dat ze voorzienbaar zijn.

8.2.2. Toelichting op de activa

Vaste activa

Voor de uitgebreide overzichten van de vaste activa verwijzen wij u naar de bijlage.

Immateriële vaste activa

Software is opgenomen onder de overige immateriële vaste activa. Het verloop van de immateriële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

Boekwaarde begin boekjaar	679
In gebruik genomen investeringen	275
Subtotaal	954
Af: afschrijvingen	- 330
Boekwaarde ultimo boekjaar	624

Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

Openingsbalans begin boekjaar	122.986
Af: onderhanden werken	- 712
Boekwaarde begin boekjaar	122.274
In gebruik genomen investeringen	5.771
Subtotaal	128.045
Af: waardeverminderingen	-
Af: afschrijvingen	- 8.526
Boekwaarde ultimo boekjaar	119.519
Bij: onderhanden werken	1.158
Totaal activa ultimo boekjaar	120.677

In gebruik genomen investeringen

Waterkeringen	67
Gemalen	230
Waterlopen	187
Kunstwerken	526
Wateraanvoer	116
Afvalwaterzuiveringsinstallaties	3.065
IBA's	52
Rioolgemalen	1.500
Hardware	28
In gebruik genomen investeringen	5.771

De investeringskredieten worden in de separate investeringsrapportage nader geëvalueerd.

Nadere specificatie in gebruik zijnde materiële vaste activa

	Boekwaarde begin boekjaar	In gebruik genomen	Afschrijvingen ¹	Boekwaarde einde boekjaar
Waterkeringen	4.404	67	184	4.286
Gemalen, kunstwerken en watergangen	30.635	943	2.011	29.568
Zuiveringstechnische werken	81.008	4.733	5.709	80.031
Bedrijfsgebouwen	5.588	-	353	5.235
Overige bedrijfsmiddelen	639	28	269	398
Totaal materiële vaste activa	122.274	5.771	8.526	119.519

In bovenstaande nadere specificatie is voor € 4.363.618 aan grond opgenomen als onderdeel van de specificatie. Hierover wordt niet afgeschreven.

Omdat een specificatie van de materiële vaste activa in de voorgeschreven categorieën, conform artikel 4.42 lid 2 van het Waterschapsbesluit, niet eenduidig valt te maken, is gekozen voor bovenstaande specificatie. De in het Waterschapsbesluit opgenomen categorieën machines, apparaten, werktuigen, grond-, weg- en waterbouwkundige werken zijn opgenomen in de categorieën waterkeringen, gemalen, kunstwerken en watergangen en zuiveringstechnische werken.

Voor de uitgebreide overzichten van de materiële vaste activa verwijzen wij u naar bijlage 11.1.3.

¹ Inclusief waardeverminderingen

Onderhanden werken ultimo boekjaar

Waterkeringen	355
Waterlopen	22
Gemalen	- 167
Kunstwerken	25
Afvalwaterzuiveringsinstallaties	331
Rioolgemalen	347
Kantoren en centrale werkplaatsen	74
Hardware	171
Saldo onderhanden werken	1.158

De negatieve saldi in de bovenstaande tabel komen door vooruit ontvangen bijdragen. Een nadere specificatie van de onderhanden werken ultimo 2015 is te vinden in paragraaf 8.2.5.

Financiële vaste activa

De opgenomen financiële vaste activa vallen in de categorie kapitaalverstrekking aan bedrijven. Het betreft de aanschafwaarde van 42 aandelen A en 26 aandelen B van de NV Nederlandse Waterschapsbank te 's-Gravenhage (€ 9.870). De geschatte netto vermogenswaarde per 31 december 2015 bedraagt € 1.722.000.

Voorraden

De opgenomen voorraden vallen onder de categorie grond- en hulpstoffen voor eigen gebruik. Het betreft in totaal 279.742 liter dieselolie, welke gebruikt wordt in de gemalen, met een voorraadwaarde van € 345.058 (gewogen gemiddelde inkoopprijs).

Kortlopende vorderingen

Belastingdebiteuren GBLT	8.043
Af: voorziening dubieuze debiteuren	- 1.503
Subtotaal belastingdebiteuren	6.540
Overige vorderingen	833
Af: voorziening overige vorderingen	- 10
Subtotaal overige vorderingen	823
Kortlopende vorderingen ultimo boekjaar	7.362

De voorziening dubieuze (handels)debiteuren betreft een inschatting van de verwachte oninbaarheid van de vorderingen.

De voorziening dubieuze belastingdebiteuren bedroeg begin 2015 € 1.273.118. Op deze post is in het jaar 2015 voor € 346.155 aan dubieuze debiteuren onttrokken. Aan de hand van een inschatting van de openstaande posten ultimo 2015 is de voorziening dubieuze belastingdebiteuren bepaald op € 1.503.203. De benodigde dotatie aan de voorziening dubieuze debiteuren bedraagt € 576.240 en is hoger dan de primitief begrote dotatie van € 500.000. De dotatie is verantwoord onder de kostensoort toevoegingen aan voorzieningen.

Overlopende activa

Onder deze post worden de nog te ontvangen bedragen en nog te verrekenen bedragen opgenomen. Het saldo ultimo 2015 bedraagt € 2.485.516. De samenstelling is als volgt:

<i>Nog te ontvangen subsidies EU, Rijk en / of Provincie</i>	<i>Stand primo</i>	<i>Te ontvangen subsidies</i>	<i>Ontvangen subsidies</i>	<i>Stand ultimo</i>
Duurzame oevers (synergie)	500	-	- 500	-
Duurzame oevers (POP2)	784	-	- 784	-
<i>Saldo nog te ontvangen subsidies</i>	1.284	-	- 1.284	-

Het saldo subsidie duurzame oevers bedroeg aan het begin van het jaar € 1,3 miljoen. Deze bedragen zijn in 2015 ontvangen.

Overige nog te ontvangen bedragen

Nog op te leggen belastingaanslagen	1.789
Waterkracht	136
Project Z naar Z	168
Baggeren en maaien	61
Regenwaterproject Almere	108
Vooruitbetalingen	163
Overig	59
Saldo overige nog te ontvangen bedragen	2.485

Liquide middelen

Het saldo van deze post bestaat uit:

Kas	0
Saldo liquide middelen	0

Het kassaldo ultimo 2015 bedraagt € 458.

Waterschap Zuiderzeeland heeft ultimo 2015 een negatieve rekening-courantverhouding met de Nederlandse Waterschapsbank. Dit bedrag is opgenomen onder de kortlopende schulden.

8.2.3. Toelichting op de passiva

Voor de overzichten van de reserves en voorzieningen verwijzen wij u naar de bijlagen.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen is in de loop van de jaren opgebouwd via de bestemming van (een deel van) het positieve resultaat. Zij dient als reserve voor het opvangen van onvoorziene kosten en als financieringsmiddel. De samenstelling van het eigen vermogen voor resultaatverdeling is als volgt:

	Stand primo	Mutatie	Stand ultimo
Risicoreserve	9.900	-	9.900
Algemene reserve	8.761	- 2.495	6.266
Tariefegalisatiereserve	11.081	3.240	7.841
Bestemmingsreserves (overige)	3.953	- 1.595	2.359
Totaal reserves	33.695	- 7.330	26.365
Gerealiseerd resultaat	-	- 343	- 343
Totaal eigen vermogen	33.695	7.673	26.022

Risicoreserve per taak

De risicoreserves per taak dienen ter dekking van mogelijke risico's die zich voordoen bij de taakuitoefening. De Algemene Vergadering heeft het beleid geformuleerd dat deze risicoreserve bedoeld is als buffer om onverwachte tegenvallers op te kunnen vangen. De hoogte van de risicoreserve is gebaseerd op de periodieke risicoanalyse, waarbij rekening wordt gehouden met het risicoprofiel van het waterschap. De laatst gehouden risicoanalyse gaf een totaal bedrag aan van € 9,9 miljoen. De verdeling over de taken geschiedt op basis van de taakomvang, zoals opgenomen in de laatst vastgestelde meerjarenbegroting. Hierbij was de verhouding tussen de watersysteemtaak en de zuiveringstaak 60 / 40.

	Stand primo	Mutatie	Stand ultimo
Risicoreserve watersysteemtaak	5.940	-	5.940
Risicoreserve zuiveringstaak	3.960	-	3.960
Totaal risico reserves per taak	9.900	-	9.900

Algemene reserve

Deze reserve dient ervoor om te zorgen dat het totaal van de reserves van een minimale omvang is. Een aanzienlijk deel van de algemene reserve is in het kader van het herziene reservebeleid toegewezen aan de risicoreserve en de tariefegalisatiereserve. De herkomst van de reserves, zijnde het resultaat van de watersysteemtaak dan wel de zuiveringstaak, blijft hierbij administratief volgbaar. Er vinden hierbij geen verschuivingen plaats tussen reserves die zijn opgebouwd door de watersysteemtaak en reserves die zijn opgebouwd door de zuiveringstaak.

In het jaar 2015 hebben er drie verschuivingen van de algemene reserve plaatsgevonden. Op 30 juni 2015 heeft de Algemene Vergadering besloten om de bestemmingsreserve waterschapsverkiezingen op te heffen en het resterend saldo van € 3.326 tot te voegen aan de algemene reserve in verhouding tussen de watersysteemtaak en de zuiveringstaak van 60 / 40. Op 30 juni 2015 heeft de Algemene Vergadering eveneens besloten de leningenportefeuille te herstructureren en de lasten hiervan te dekken uit de algemene reserve in verhouding tussen de watersysteemtaak en de zuiveringstaak van 35 / 65. De lasten van deze herstructurering bedroegen in totaal € 1.498.289. En op 29 september 2015 heeft de Algemene Vergadering besloten tot het instellen van een bestemmingsreserve Duurzame energie ter grootte van € 1.000.000 en de hiervoor benodigde gelden in verhouding tussen de watersysteemtaak en de zuiveringstaak 60 / 40 te onttrekken aan de algemene reserve.

De samenstelling van de algemene reserve is als volgt:

	Stand primo	Mutatie	Stand ultimo
Algemene reserve watersysteemtaak	3.909	- 1.122	2.787
Algemene reserve zuiveringstaak	4.852	- 1.373	3.479
Totaal algemene reserves per taak	8.761	- 2.495	6.266

Tariefegalisatiereserve

De Algemene Vergadering heeft besloten om in het jaar 2015 een bedrag van € 3,24 miljoen te onttrekken aan deze reserve in de omvang van € 2,90 miljoen ten behoeve van de watersysteemtaak en € 0,34 miljoen aan de zuiveringstaak.

De samenstelling van de tariefegalisatie reserve is als volgt:

	Stand primo	Mutatie	Stand ultimo
<i>Tariefegalisatiereserve basis deel</i>			
Tariefegalisatiereserve watersysteemtaak	1.500	-	1.500
Tariefegalisatiereserve zuiveringstaak	1.000	-	1.000
<i>Tariefegalisatiereserve flexibel deel</i>			
Tariefegalisatiereserve watersysteemtaak	8.058	- 2.900	5.158
Tariefegalisatiereserve zuiveringstaak	523	- 340	183
Totaal tariefegalisatiereserves per taak	11.081	3.240	7.841

Bestemmingsreserves

	Stand primo	Mutaties	Stand ultimo
Bestemmingsreserve baggeren Almere	405	- 273	132
Bestemmingsreserve stedelijk water	918	- 639	279
Bestemmingsreserve duurzame oevers	622	- 342	280
Bestemmingsreserve buitendijks	500	- 250	250
Bestemmingsreserve Windpark NOP	88	- 50	38
Bestemmingsreserve huisvesting, ICT en mobiele communicatie	850	- 470	380
Bestemmingsreserve waterschapsverkiezingen	570	- 570	-
Bestemmingsreserve herstructurering leningenportefeuille	-	-	-
Bestemmingsreserve duurzame energie	-	1.000	1.000
Totaal bestemmingsreserves	3.953	- 1.594	2.359

In bijlage 11.1.4 is de staat van reserves opgenomen. In deze staat worden de stand aan het begin van het jaar 2015, de onttrekkingen aan de bestemmingreserves in het jaar 2013 en de stand ultimo 2015 overzichtelijk weergegeven. De bestemmingsreserves zijn bestemd voor de volgende zaken:

Bestemmingsreserve baggeren Almere

Op 27 oktober 2009 is besloten om het achterstallig baggeronderhoud van de gemeente Almere over te nemen. Hiervoor is een bedrag van € 2,65 miljoen van de gemeente Almere ontvangen. Besloten is om dit bedrag op te nemen in een bestemmingreserve baggeren Almere. In 2010 is aan deze reserve een bedrag van € 302.603 onttrokken, in het jaar 2011 een bedrag van € 1.085.948, in het jaar 2012 een bedrag van € 446.176, in

het jaar 2013 een bedrag van € 343.920, in het jaar 2014 een bedrag van € 66.033 en in het jaar 2015 een bedrag van € 273.006. De Algemene Vergadering heeft hiertoe in haar vergaderingen van 8 juli 2010 en 7 juli 2011 besloten. Door de onttrekking in het jaar 2015 resteert nog een bestemmingsreserve baggeren Almere van € 0,1 miljoen.

Bestemmingsreserve stedelijk water

Deze bestemmingsreserve is gevormd door de niet bestede budgetten stedelijk water in het verleden en bedroeg begin 2011 bijna € 3,2 miljoen. De reserve wordt conform AV-besluitvorming gebruikt ter dekking van de kosten van het maatregelenprogramma in het stedelijk gebied. In 2011 is voor € 424.800 aan deze bestemmingsreserve onttrokken, in het jaar 2012 een bedrag van € 497.978, in het jaar 2013 een bedrag van € 527.681, in het jaar 2014 een bedrag van 818.953 en in het jaar 2015 een bedrag van € 639.145. Conform besluiten van de Algemene vergadering van 27 oktober 2009, 24 juni 2014 en 28 april 2015 worden deze maatregelen bekostigd uit deze bestemmingsreserve. Door de onttrekking in het jaar 2015 resteert nog een bestemmingsreserve stedelijk water van € 0,3 miljoen.

Bestemmingsreserve duurzame oevers

Deze bestemmingsreserve is gevormd ter bekostiging van de aanleg van duurzame oevers (zoals besloten in de Algemene Vergadering van 25 november 2003 en 26 mei 2009). In het jaar 2014 is voor € 398.451 aan deze bestemmingsreserve onttrokken en in het jaar 2015 voor een bedrag van € 342.271. Conform besluiten van de Algemene vergadering van 22 maart 2013, 7 oktober 2014 en 29 september 2015 worden deze maatregelen bekostigd uit deze bestemmingsreserve. Door de onttrekking in het jaar 2015 resteert nog een bestemmingsreserve duurzame oevers van € 0,3 miljoen.

Bestemmingsreserve buitendijks

Op 25 september 2012 heeft de Algemene vergadering het voornemen uitgesproken om bij een positief jaarresultaat 2012 op de watersysteemtaak een bestemmingsreserve buitendijks van € 500.000 te vormen om de benodigde maatregelen voor het op orde brengen van de buitendijkse gebieden uit te kunnen voeren. Bij de vaststelling van de jaarrekening 2012 in de Algemene Vergadering van 28 mei 2013 is definitief besloten tot instelling van deze bestemmingsreserve. In het jaar 2015 is er voor een bedrag van € 250.419 aan deze bestemmingsreserve onttrokken. Conform het besluiten van de Algemene Vergadering van 22 oktober 2014 worden deze maatregelen bekostigd uit deze bestemmingsreserve. Door de onttrekking in het jaar 2015 resteert nog een bestemmingsreserve buitendijks van € 0,2 miljoen.

Bestemmingsreserve Windpark Noordoostpolder

Op 30 oktober 2012 heeft de Algemene vergadering het voornemen uitgesproken om bij een positief jaarresultaat 2012 op de watersysteemtaak een bestemmingsreserve in te stellen van € 150.000 ten behoeve van het toezicht op de realisatie van het Windpark Noordoostpolder. Bij de vaststelling van de jaarrekening 2012 in de Algemene Vergadering van 28 mei 2013 is definitief besloten tot instelling van deze bestemmingsreserve. Op 26 november 2013 heeft de Algemene Vergadering ingestemd met een onttrekking van maximaal € 150.000 uit deze bestemmingsreserve. In 2013 is een bedrag van € 25.179 aan deze bestemmingsreserve onttrokken, in het jaar 2014 een bedrag van € 36.928 en in het jaar 2015 een bedrag van € 49.706. Door de onttrekking in het jaar 2015 resteert nog een bestemmingsreserve windpark NOP van € 0,0 miljoen.

Bestemmingsreserve huisvesting, ICT en mobiele communicatie

Op 28 mei 2013 is bij de vaststelling van de jaarrekening 2012 door de Algemene Vergadering besloten om vanuit het positieve jaarresultaat 2012 een bestemmingsreserve in te

stellen van € 850.000 ten behoeve van maatregelen in huisvesting, ICT en mobiele communicatie. In het jaar 2015 is een bedrag van € 470.009 aan deze bestemmingsreserve onttrokken. Conform het besluit van de Algemene Vergadering van 22 oktober 2014 worden deze maatregelen bekostigd uit deze bestemmingsreserve. Door de onttrekking in het jaar 2015 resteert nog een bestemmingsreserve huisvesting, ICT en mobiele communicatie van € 0,4 miljoen.

Bestemmingsreserve waterschapsverkiezingen

Op 27 mei 2014 is bij de vaststelling van de jaarrekening 2013 door de Algemene Vergadering besloten om vanuit het positieve jaarresultaat 2013 een bestemmingsreserve in te stellen van € 570.000 ten behoeve van de in het jaar 2015 te houden waterschapsverkiezingen. In het jaar 2015 is een bedrag van € 566.674 aan deze bestemmingsreserve onttrokken ter bekostiging van de waterschapsverkiezingen. De Algemene Vergadering heeft op 30 juni 2015 besloten de bestemmingsreserve op te heffen en het resterend saldo van € 3.326 toe te voegen aan de algemene reserve.

Bestemmingsreserve herstructurering leningenportefeuille

Op 30 juni 2015 heeft de Algemene Vergadering besloten om de leningenportefeuille te herstructureren en dit te bekostigen vanuit de algemene reserve. Om verslaggevingtechnische redenen is hiervoor een bestemmingsreserve ingesteld vanuit de algemene reserve. De bestemmingsreserve bedroeg € 1.498.289 en de hiervoor benodigde gelden zijn in verhouding tussen de watersysteemtaak en de zuiveringstaak 35 / 65 onttrokken aan de algemene reserve. Op 1 juli 2015 heeft de herstructurering plaatsgevonden, waarna de bestemmingsreserve is opgeheven.

Bestemmingsreserve duurzame energie

Op 29 september 2015 heeft de Algemene Vergadering besloten tot het instellen van een bestemmingsreserve duurzame energie ter grootte van € 1.000.000 en de hiervoor benodigde gelden in verhouding tussen de watersysteemtaak en de zuiveringstaak 60 / 40 te onttrekken aan de algemene reserve. In het jaar 2015 zijn geen gelden aan deze bestemmingsreserve onttrokken. Ultimo 2015 staat het volledige bedrag van € 1,0 miljoen nog ter beschikking.

Voorzieningen

	Stand primo	Mutaties	Stand ultimo
Arbeidsgerelateerde verplichtingen			
Pensioenen voormalige bestuurders	1.453	52	1.505
Wachtgelden voormalige bestuurders	30	- 16	14
Personele reorganisatie	732	- 117	615
Baggeren en saneren van waterlopen			
Baggeren	939	724	1.663
Overige onderhoudswerkzaamheden			
Groot onderhoud	65	- 65	-
Belastingen			
Watersysteemheffing gebouwd	528	-	528
Bezwaren natuurterreinen	-	400	400
Totaal voorzieningen	3.747	978	4.725

In bijlage 11.1.5 is de staat van voorzieningen opgenomen. In deze staat worden de stand aan het begin van het jaar 2015, de onttrekkingen aan de voorzieningen in het jaar 2015 en de stand ultimo 2015 overzichtelijk weergegeven. De voorzieningen zijn bestemd voor de volgende zaken:

Pensioenen voormalige bestuurders

Deze voorziening heeft tot doel de pensioenverplichtingen van het waterschap naar bestuurders zichtbaar te maken. Aan het begin van 2015 was deze voorziening € 1,5 miljoen groot. In 2015 is aan deze voorziening voor € 70.465 onttrokken ten behoeve van pensioenbetalingen. Op basis van een actuariële berekening van de toekomstige pensioenopgaven van de huidige en voormalig bestuurders is er in 2015 € 122.247 inclusief rekenrente toegevoegd aan de voorziening, waardoor de voorziening ultimo boekjaar € 1,5 miljoen bedraagt. Het eerder aangekondigde voornemen van het kabinet om de Wet APPA (Algemene Pensioenwet Politieke Ambt dragers) aan te passen en de pensioenen van de bestuurders onder te brengen bij het ABP is vooralsnog in de ijskast gezet. De financiële consequenties en de daaruit voortvloeiende publicitaire gevolgen worden door het kabinet als te hoog ingeschat.

Wachtgelden voormalige bestuurders

Deze voorziening heeft tot doel de wachtgeldverplichtingen van het waterschap naar bestuurders zichtbaar te maken. Aan het begin van 2015 was deze voorziening (afgerond) € 0,0 miljoen groot. In 2015 is aan deze voorziening voor € 17.005 onttrokken ten behoeve van wachtgelddbetalingen en is een bedrag van € 1.074 aan rekenrente toegevoegd, waardoor de voorziening ultimo boekjaar (afgerond) € 0,0 miljoen bedraagt.

Personele reorganisatie

Deze voorziening heeft tot doel de verplichtingen van het waterschap naar voormalig personeel zichtbaar te maken. Aan het begin van 2015 was deze voorziening ruim € 0,7 miljoen groot. In 2015 is aan deze voorziening voor € 467.554 onttrokken ten behoeve van betalingen van uitkeringen. In 2015 is € 15.834 rekenrente aan de voorziening toege-

voegd en een extra bedrag van € 335.272 aan de voorziening gedoteerd, waardoor de voorziening ultimo boekjaar nu ruim € 0,6 miljoen bedraagt.

Baggeren

In 2006 is er een integrale gebiedsdekkende baggervisie opgesteld op basis waarvan de keuze is gemaakt om voor het komende decennium tot een effectief uitvoeringsprogramma te komen en de baggerachterstanden weg te werken. Het plan is de afgelopen jaren steeds geactualiseerd. In het verleden is door de Algemene Vergadering besloten om schommelingen in de uitvoering op te vangen door middel van een voorziening. De voorziening was aan het begin van 2015 ruim € 0,9 miljoen groot. In het jaar 2015 is er een bedrag van € 1.323.380 aan deze voorziening gedoteerd en is er € 599.333 onttrokken aan de voorziening baggeren. Een groot aantal baggerprojecten is doorgeschoven van het najaar 2015 naar het voorjaar van 2016. De baggervoorziening bedraagt ultimo boekjaar bijna € 1,7 miljoen bedraagt en is van voldoende omvang om de genoemde projecten uit te voeren.

Groot onderhoud

In de afgelopen jaren is een viertal objecten na de verplichte huurperiode van negen kalenderjaren en een dag overgenomen van de Waterlandstichting. Naast de overname van de desbetreffende objecten en bijbehorende financiering is ook de opgebouwde onderhoudsvoorziening van de Waterlandstichting overgenomen. Uit de voorziening wordt het groot onderhoud van zuiveringstechnische werken gefinancierd. In 2010 is het laatste object van de waterlandstichting overgenomen. Aan het begin van 2015 was deze voorziening nog € 0,1 miljoen groot. In het jaar 2015 is het volledige saldo deze voorziening onttrokken en wordt voorgesteld om deze voorziening op te heffen.

Watersysteemheffing gebouwd

In het jaar 2013 heeft GBLT de WOZ-waarde over het belastingjaar 2011 ontvangen van de Maxima centrale en heeft op basis hiervan een aanslag watersysteemheffing gebouwd opgelegd. De waarde van het object is door de gemeente Lelystad bepaald op iets meer dan één miljard euro. Deze waarde wordt betwist door de eigenaar. Op basis hiervan is een voorziening opgenomen van dat deel van de aanslag dat betwist wordt. Tot op heden is er geen definitief uitspraak gedaan over de betwiste waarde, waardoor de voorziening ongewijzigd blijft. In de hierop volgende jaren heeft GBLT meer reële WOZ-waardes van het betreffende object ontvangen. Een extra dotatie aan de voorziening wordt niet noodzakelijk geacht.

Bezwaren natuurterreinen

Met ingang van 2009 is een definitie voor natuurterreinen in de Waterschapswet opgenomen. Sindsdien bestaat er discussie (in de vorm van bezwaren tegen belastingaanslagen) tussen de grondeigenaren en de waterschappen over de vraag welke percelen als natuurterrein zijn aan te merken. Om duidelijkheid te krijgen is een aantal voorbeeldprocedures gevoerd waarin GBLT een actieve rol heeft gehad. De Hoge Raad heeft op vrijdag 7 november 2014 uitspraak gedaan en heeft hierbij het standpunt van de terreinbeheerders gevolgd: activiteiten die zijn afgestemd op het behoud of de ontwikkeling van natuur moeten tot natuurterrein worden gerekend, óók als die tot agrarische opbrengsten leiden.

In het jaar 2015 is naar aanleiding van de uitspraak binnen Zuiderzeeland gekeken wat de effecten van de uitspraak zijn op lopende bezwaren. In dit traject heeft tevens de actualisatie van de Kostentoedelingskaart plaatsgevonden aan de hand van het door Tauw ontwikkelde "4-lagenmodel". Hiermee kan beoordeeld worden of een bepaald perceel als natuurterrein of als (overig) ongebouwd moet worden gecategoriseerd. De voorlopige conclusie is, dat een deel van de percelen waartegen bezwaar ingediend is, als natuurterrein moet worden beoordeeld. Op dit moment wordt ingeschat dat dit leidt tot een terug-

betaling (over de afgelopen zes jaar) van totaal circa € 0,4 miljoen. Het definitieve bedrag zal naar verwachting pas medio 2016 bekend zijn.

Vaste schulden

De opgenomen vaste schulden vallen in de categorie onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen. Het zijn langlopende geldleningen met een looptijd langer dan één jaar ter financiering van de investeringen. Het verloopoverzicht is als volgt:

Stand begin boekjaar	80.239
Nieuw aangegane geldleningen	16.953
Af: aflossingen	- 18.980
Saldo langlopende geldleningen	78.212

De aflossingsverplichting van de aangegane geldleningen voor het boekjaar 2016 is € 6.907.635. Voor een uitgebreid overzicht van de langlopende geldleningen verwijzen wij u naar bijlage 11.1.6.

Netto vlottende schulden

Rekening-courant banken	12.539
Schulden aan leveranciers	4.142
Reservering vakantietoelage	15
Reservering verlofrechten	677
Loonheffing en sociale lasten	1.397
Omzetbelasting	10
Saldo netto vlottende schulden	18.781

De netto vlottende schulden van het waterschap zijn op basis van nominale waarde gevalueerd. Door de invoering van het IKB (Individueel Keuze Budget) voor werknemers vallend onder de SAW Waterschappen, wordt er vanaf het jaar 2012 alleen nog vakantiegeld gereserveerd voor de leden van het college van Dijkgraaf en Heemraden. Zij vallen namelijk niet onder de SAW Waterschappen, maar onder de sector Rijk.

Overlopende passiva

Rente langlopende schulden	1.332
Bijdragen aan derden	96
Energie	113
Afvalinzameling en slibafvoer	195
Onderhoud	363
Advies en onderzoek	148
Grond	154
Overige nog te betalen bedragen	1.292
Vooruit ontvangen bedragen	70
Saldo overlopende passiva	3.763

Volgens het Waterschapsbesluit worden onder de overlopende passiva de nog te betalen lasten opgenomen, waarvan in het jaar 2015 geen factuur is ontvangen, maar die wel conform het stelsel van baten en lasten ten laste van het jaar 2015 moeten worden gebracht. Ook de vooruit ontvangen opbrengsten worden in deze post opgenomen.

8.2.4. Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Leaseverplichting wagenpark

Het wagenpark van het waterschap wordt geleased. Het totaal aan verplichtingen ingevolge de totale looptijd van de overeenkomsten met de leasemaatschappijen bedraagt op de balansdatum € 1.863.406. Voor het jaar 2016 bedraagt de verplichting € 755.234.

Leaseverplichting print- en kopieermachines

De print- en kopieermachines van het waterschap worden geleased. Het totaal aan verplichtingen ingevolge de looptijd van de overeenkomst met de leasemaatschappij bedraagt op de balansdatum € 418.185. Voor het jaar 2016 bedraagt de verplichting € 264.117.

Juridische claims

Het waterschap wordt met enige regelmaat geconfronteerd met juridische claims betreffende schade als gevolg van wateroverlast bij extreme weersomstandigheden. Het standpunt van het waterschap hierin is dat het waterschap hiervoor niet aansprakelijk is, tenzij de schade is ontstaan door nalatigheid van het waterschap.

8.2.5. Specificatie onderhanden werken ultimo 2015

Artikel 4.42 lid 6 van het Waterschapsbesluit schrijft voor dat in de toelichting op de balans een totaaloverzicht wordt gegeven van alle onderhanden werken, waarbij de verwachtingen worden gegeven over het vervolg van deze werken.

Project	Gevo- teerd krediet	Uitgaven ultimo 2015 ¹	Verwachting
711030 Verbeteropgave buitendijkse keringen	2.900	354	Conform planning
721116 Aankoop duurzame oevers 2013	121	7	Project afgerond
721134 Vernieuwen wegduikers 2015	143	16	Conform planning
721138 Vernieuwen wegduikers 2019	50	9	Conform planning
721306 Hevels Westermeerdijk	50	15	Conform planning
724008 Vervanging raampartijen gemaal Wortman	400	- 8	Conform planning
724070 Bodemsanering grond Wortman	0	- 170	Conform planning
724091 Nieuwbouw gemaal Tollebeek	4.610	4	Project afgerond
724098 Vervanging raampartijen gemaal Colijn / Lovink	40	8	Conform planning
734005 IBA's 2010	1.360	- 5	Conform planning
735029 Renovatie rioolgemaal 880 Urk Kern	700	33	Conform planning
735088 Renovatie rioolgemaal 700 Bremerbergweg	500	76	Conform planning
735092 Renovatie rioolgemaal de Steiger	280	237	Conform planning
736062 Beluchting en besturing AWZI Almere	3.710	- 13	Conform planning
736067 Renovatie slibinstallatie Tollebeek	950	349	Conform planning
740502 Schadeherstel regiokantoor Noord	20	22	Conform planning
750210 Digitalisering 2010	63	2	Project afgerond
750235 E-Hrm	210	12	Conform planning
750239 Vervanging systeem vergunningverlening	376	158	Conform planning
755004 Samen Beter Werken	100	47	Conform planning
757005 Zonnepanelen hoofdkantoor	226	5	Conform planning
Saldo onderhanden werken		1.158	

In de separate investeringsrapportage wordt nader ingegaan op de verwachtingen.

¹ Door een omissie in de periodeafgrenzing zijn ultimo 2015 enkele investeringsuitgaven van begin januari 2016 overgebracht van de onderhanden werken naar de in gebruik genomen investeringen. Hierdoor loopt het saldo van enkele investeringskredieten ultimo 2015 negatief. Dit zal automatisch worden gecorrigeerd in 2016. Het effect van deze omissie op het resultaat 2015 is zeer beperkt.

9. Exploitatierkening

Het Waterschapsbesluit schrijft voor dat de exploitatierkening in drie verschillende indelingen wordt gepresenteerd in de jaarrekening, te weten naar kosten- en opbrengstsoorten, naar programma's en naar kostendragers.

9.1. Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten

(Bedragen x € 1.000)

	Omschrijving	Primitieve begroting 2015	Bijgestelde begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
	Lasten				
4.1	Rente en afschrijvingen	13.822	13.822	15.016	13.754
4.2	Personeelslasten	21.709	23.563	24.038	21.784
4.3	Goederen en diensten van derden	37.720	37.453	39.062	37.112
4.4	Toevoegingen voorzieningen / onvoorzien	2.053	2.358	2.783	2.126
	Subtotaal lasten	75.304	77.196	80.899	74.776
	Baten				
8.1	Financiële baten	1.200	1.200	1.200	1.200
8.2	Personeelsbaten	-	-	50	155
8.3	Goederen en diensten aan derden	739	1.634	1.294	1.142
8.4	Bijdragen van derden	861	1.284	1.581	2.771
8.5	Waterschapsbelastingen	68.848	68.848	68.707	69.856
8.6	Interne verrekeningen	416	416	395	432
	Subtotaal baten	72.064	73.382	73.227	75.556
	Saldo van baten en lasten	- 3.240	- 3.814	- 7.673	780
9.1	Inzet tariefegalisatiereserve	3.240	3.240	3.240	-
9.2	Inzet bestemmingsreserves	-	-	4.089	1.320
	Gerealiseerd resultaat	-	- 574	- 343	2.100

9.2. Toelichting op de exploitatierekening

In de nu volgende paragraaf wordt een toelichting gegeven op de exploitatierekening. Om niet te veel in herhaling te vervallen zal in de exploitatierekening naar programma's en naar kostendragers veelal worden verwezen naar eerder gegeven toelichtingen.

9.2.1. Waarderingsgrondslagen

Algemeen

Belangrijke verschillen tussen de begroting en realisatie zijn nader toegelicht. De hierbij gepresenteerde begroting is, conform het Waterschapsbesluit, de primitieve begroting inclusief alle daarop betrekking hebbende begrotingswijzingen. Een analyse van de afwijkingen tussen de primitieve begroting én de primitieve begroting inclusief alle begrotingswijzingen is te vinden in hoofdstuk 1: Analyse begroting en resultaat.

Valuta en notatie

Alle bedragen worden weergegeven in duizenden euro's. In de toelichtende teksten worden de bedragen weergegeven in hele euro's.

Baten en lasten

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden genomen zodra deze gerealiseerd. Verliezen worden verwerkt als die zich aftekenen.

9.2.2. Toelichting op de lasten

Rente en afschrijvingen

	Primitieve begroting 2015	Bijgestelde begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Rente	4.506	4.506	6.005	4.364
Afschrijvingen en duurzame waardeverminderingen	9.316	9.316	9.011	9.390
Totaal	13.822	13.822	15.016	13.754

De rentelasten vallen hoger uit als gevolg van de in juli 2015 doorgevoerde herstructurering van de geldleningen. Zoals reeds gemeld bedroegen de lasten van de herstructurering € 2,0 miljoen en was het rentevoordeel in het jaar 2015 € 0,5 miljoen. Het verschil tussen de gerealiseerde en begrote rente wordt bekostigd door een onttrekking aan de algemene reserve.

De afschrijvingen vallen lager uit, zoals gemeld in de Bestuursrapportage 2015 door het uitstellen van de investering in de beluchting van AWZI Almere. Ook de duurzame waardeverminderingen vallen lager uit door minder grondaankopen dan gepland. Op basis van het vastgestelde activabeleid wordt 50% van de aanschafprijs van duurzame oevers als waardevermindering in de exploitatie meegenomen. De duurzame waardevermindering, die onderdeel uitmaakt van de kostenpost afschrijvingen en duurzame waardeverminderingen, bedroeg in het jaar 2015 € 154.741. In de begroting was rekening gehouden met een waardevermindering van € 226.155.

Personeelslasten

	Primitieve begroting 2015	Bijgestelde begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Salarissen personeel en bestuur	14.305	15.308	13.546	13.652
Sociale premies	4.222	4.310	3.595	3.743
Overige personeelslasten	2.537	1.703	3.125	1.675
Personeel van derden	645	2.242	3.773	2.714
Totaal	21.709	23.563	24.038	21.784

Voor een detailoverzicht van de personeelskosten verwijzen wij u naar de bijlage. Personeel van derden wordt ingehuurd vanwege openstaande vacatures, ziekte / zwangerschapsverlof en tijdelijk benodigde extra capaciteit (piekbelasting) of deskundigheid. In 2015 is een toename te zien van de inhuur ten opzichte van 2014. Het oplossen van een aantal personele problemen is gerealiseerd door de inzet van tijdelijk personeel. Het ligt in de lijn der verwachting dat dit in het jaar 2016 zal worden afgebouwd. De dekking van de tijdelijke krachten vindt plaats uit het totaal van de personeelslasten en de overige aan de afdelingen toegewezen budgetten.

Goederen en diensten van derden

	Primitieve begroting 2015	Bijgestelde begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Duurzame gebruiksgoederen	1.345	1.345	1.535	1.372
Overige gebruiksgoederen en verbruiksgoederen	1.401	1.425	1.619	1.967
Energie en water	4.645	4.543	4.598	4.258
Huren, pachten en rechten	1.234	1.243	1.214	1.238
Verzekeringen	142	170	188	160
Belastingen	49	49	56	49
Onderhoud door derden	14.005	13.236	14.317	13.838
Overige diensten derden	14.904	15.442	15.535	14.230
Totaal	37.720	37.453	39.062	37.112

Duurzame gebruiksgoederen

Gebruiksgoederen die bestemd zijn voor gebruik gedurende één jaar of langer, behoren in beginsel niet in de exploitatierekening te worden verantwoord, maar te worden geactiveerd. Indien met de stichting of aankoop hiervan slechts een relatief gering bedrag gemoeid is, komt het echter in de praktijk voor dat de betreffende uitgaven niet worden geactiveerd, maar in één keer ten laste van de exploitatierekening worden gebracht. Deze verantwoording kan op deze kostensoort gebeuren. De kostensoort omvat dan ook de aanschaf van goederen met een economische levensduur van één jaar of langer die in de exploitatierekening worden verantwoord. Op de kostensoort gebruiksgoederen is € 190.000 meer uitgegeven dan was begroot.

Overige gebruiksgoederen en verbruiksgoederen

De kostensoort omvat alle kosten die samenhangen met de aankoop van goederen die bestemd zijn voor gebruik en verbruik binnen de productieprocessen en minder dan een jaar ten dienste van het waterschap staan (en geen brandstoffen zijn). Gebruiksgoederen die bestemd zijn voor gebruik gedurende één jaar of langer en die in de exploitatierekening worden verantwoord, worden niet tot deze kostensoort gerekend, maar tot de kostensoort 'Duurzame gebruiksgoederen'. Op de kostensoort 'Overige gebruiksgoederen en verbruiksgoederen' is € 194.000 meer uitgegeven dan was begroot.

Energie en water

Deze kostensoort heeft betrekking op het energieverbruik van het waterschap, alsmede op de aankoop van energiedragers. Op de kostensoort energie en water is € 55.000 meer uitgegeven dan begroot. Dit is terug te herleiden naar de bemaling van het watersysteem.

Huren, pachten en rechten

Deze kostensoort omvat de betaalde huren alsmede de betaalde recognities, precariobelasting, licentie-, auteurs-, repro- en octrooirechten en alle andere betaalde rechten. De huren kunnen betrekking hebben op onroerende goederen zoals gebouwen, (dienst)woningen en opstallen, en roerende goederen zoals vervoermiddelen, rollend en varend materieel, machines, werktuigen, gereedschappen, apparatuur, instrumenten en kantoor machines. Op de kostensoort huren, pachten en rechten is € 29.000 minder uitgegeven dan was begroot.

Verzekeringen

Tot de kostensoort 'verzekeringen' worden gerekend de door het verzekeringswezen verrichte diensten, met uitzondering van de diensten van sociale verzekeringsinstellingen (deze worden tot de kostensoort 'sociale lasten' gerekend). Tot de kostensoort behoren: brand-, inbraak- en stormschadeverzekering, glasschadeverzekering, verzekering wettelijke aansprakelijkheid, schadeverzekering roerende en onroerende goederen, verzekering van onderhoudswerkzaamheden, transportverzekering, fraude- en geldwaardeverzekering, reconstructieverzekering en de collectieve ongevallenverzekering. Op de kostensoort verzekeringen is € 18.000 meer uitgegeven dan was begroot.

Belastingen

Tot de 'belastingen' worden gerekend de kostprijsverhogende belastingen die door derden aan het waterschap worden opgelegd. Hieronder valt de gemeentelijke belastingen, zoals de onroerendezaakbelasting en rioolbelasting. Tot de kostensoort worden niet gerekend de bij levering van goederen en diensten verschuldigde belastingen zoals omzetbelasting, invoerrechten, accijnzen en assurantiebelasting. Deze laatste belastingen worden gerekend tot de kostensoort waartoe de betreffende levering van goederen of diensten be-

hoort; ook in de gevallen waarin die belastingen afzonderlijk worden betaald. Op de kostensoort belastingen is € 7.000 meer uitgegeven dan was begroot.

Onderhoud door derden

'Onderhoud door derden' omvat de door het waterschap aan derden uitbestede werkzaamheden die tot doel hebben een bepaald object in stand te houden. Tot deze kostensoort behoort ook het groot onderhoud, dat nodig is om een verwaarloosd object weer in goede staat te brengen, mits de kosten van dit onderhoud niet worden afgeschreven. Indien in de aan derden te betalen vergoeding ook een bedrag voor verbruikt materiaal is opgenomen, wordt dit ook op deze kostensoort geboekt. Tot het 'Onderhoud door derden' behoren: onderhoud waterkeringen, onderhoud watergangen en kunstwerken, het onderhoud zuiveringsinstallaties, transportsystemen en slibverwerkingsinstallaties, schoonmaakwerkzaamheden, onderhoud kantoorgebouwen en daarbij behorende tuinen, alsmede van de in de gebouwen aanwezige inventaris en de daartoe behorende installaties, onderhoud kantoor machines zoals kopieermachines, computers en randapparatuur, onderhoud van software, onderhoud werkplaatsen, magazijnen en laboratoria, alsmede van de daarin aanwezige inventaris en de daartoe behorende installaties en het onderhoud aan rijdend en varende materieel. Op de kostensoort onderhoud is € 991.000 meer uitgegeven dan was begroot. Het overgrote deel van deze meeruitgaven komt door zaken waar de Algemene Vergadering toestemming voor heeft gegeven en waar een 'opbrengst' door middel van een onttrekking aan een bestemmingsreserve tegenover staat.

Overige diensten derden

Tot deze kostensoort behoren de door het waterschap aan derden uitbestede werkzaamheden en de door derden geleverde diensten voor zover deze niet behoren tot één van de voorgaande kostensoorten en waarvoor geldt dat er een rechtstreeks verband is tussen de geleverde dienst en de bijbehorende lasten. Tot de 'Overige diensten door derden' worden onder andere gerekend: juridische, financiële, technische en overige adviezen door derden, contributies en bijdragen aan verenigingen en stichtingen die prestaties leveren ten behoeve van het functioneren van het waterschap (Unie van Waterschappen, STOWA, enz.), diensten van taxateurs, notarissen, makelaars en andere tussenpersonen, proces- en gerechtskosten, honoraria van accountants, artsen en anderen met een vrij beroep, controle op geldelijk beheer, boekhouding en jaarrekening, diensten van het bankwezen, advertentie- en reclamekosten, telefoonkosten, portokosten, perceptiekosten bij uitbestede belastingheffing, incassokosten, dienstverleningen computerservicebureaus (externe gegevensverwerking), bewaking en beveiliging, kaartvervaardiging en luchtkartering, vergunningen (inclusief leges), opdrachten aan externe onderzoeksbureaus, bijdragen aan de publicatie van brochures, boeken, enz., aan derden uitbetaalde schadevergoedingen, gegevensverstrekking door derden (onder andere Kadaster en gemeenten), afvoer van afval, vuil en reststoffen (bijvoorbeeld van zuiveringsinstallaties en kantoorgebouwen), gemeentelijk reinigingsrechten, slibverwerking en -afvoer door derden, betalingen aan Rijk, provincies, gemeenten, andere waterschappen en overige publiekrechtelijke organen en particulieren voor door hen uitgevoerde werkzaamheden in het kader van de exploitatie (een voorbeeld is de aan een ander waterschap betaalde vergoeding voor de zuivering van grensoverschrijdend afvalwater). Op de kostensoort 'Overige diensten derden' is € 93.000 meer uitgegeven dan was begroot.

Toevoegingen aan voorzieningen / onvoorzien

	Primitieve begroting 2015	Bijgestelde begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Voormalig bestuur en personeel	100	100	474	74
Dubieuze belastingdebiteuren	500	500	576	710
Dubieuze debiteuren	-	-	10	-
Baggeren	1.323	1.323	1.323	1.341
Bezwaren natuurterreinen	-	400	400	-
Onvoorzien	130	35	-	-
Totaal	2.053	2.358	2.783	2.126

Tot de kostensoort toevoegingen aan voorzieningen behoren bedragen die in het jaar aan de voorzieningen zijn toegevoegd.

De toevoeging aan de voorziening voormalig bestuur en personeel komt voort uit nieuwe actuariële berekeningen van pensioenen en personeelsregelingen.

De voorziening dubieuze belastingdebiteuren was primitief begroot op € 500.000. De uiteindelijke dotatie bedraagt € 576.240. Op basis van een beoordeling van de (handels)debiteuren wordt een dotatie aan de voorziening dubieuze (handels)debiteuren van € 9.882 noodzakelijk geacht.

Het genoemde bedrag van € 1.323.380 voor baggeren is de jaarlijkse dotatie aan deze voorziening. De jaarlijkse uitgaven van baggerprojecten worden ten laste van deze voorziening gebracht (zie ook paragraaf 8.2.3 onderdeel voorzieningen).

Met ingang van 2009 is een definitie voor natuurterreinen in de Waterschapswet opgenomen. Sindsdien bestaat er discussie (in de vorm van bezwaren tegen belastingaanslagen) tussen de grondeigenaren en de waterschappen over de vraag welke percelen als natuurterrein zijn aan te merken. Om duidelijkheid te krijgen is een aantal voorbeeldprocedures gevoerd waarin GBLT een actieve rol heeft gehad. De Hoge Raad heeft op vrijdag 7 november 2014 uitspraak gedaan en heeft hierbij het standpunt van de terreinbeheerders gevolgd: activiteiten die zijn afgestemd op het behoud of de ontwikkeling van natuur moeten tot natuurterrein worden gerekend, óók als die tot agrarische opbrengsten leiden.

In het jaar 2015 is naar aanleiding van de uitspraak binnen Zuiderzeeland gekeken wat de effecten van de uitspraken zijn op lopende bezwaren. In dit traject heeft tevens de actualisatie van de Kostentoedelingskaart plaatsgevonden aan de hand van het door Tauw ontwikkelde "4-lagenmodel". Hiermee kan beoordeeld worden of een bepaald perceel als natuurterrein of als (overig) ongebouwd moet worden gecategoriseerd. De voorlopige conclusie is, dat een deel van de percelen waartegen bezwaar ingediend is, als natuurterrein moet worden beoordeeld. Op dit moment wordt ingeschat dat dit leidt tot een terugbetaling (over de afgelopen zes jaar) van totaal circa € 0,4 miljoen. Het definitieve bedrag zal naar verwachting pas medio 2016 bekend zijn.

Onvoorzien

Tot 'onvoorzien' behoren de op de begroting te ramen lasten die dienen om onvoorziene lasten te kunnen financieren. Op deze kostensoort worden geen bedragen verantwoord. In de primitieve begroting is voor onvoorziene uitgaven een bedrag van € 130.000 opgenomen. De post onvoorzien is in 2015 gedeeltelijk benut. Er is € 80.000 besteed aan de inhuur van de projectmanager dienstverlening, die de ontwikkel- en veranderopgave van

de afdeling Communicatie en Dienstverlening heeft getrokken en € 15.000 aan het demonstratieproject Riothermie zwembad 't Bun op Urk.

9.2.3. Toelichting op de baten

Financiële baten

	Primitieve begroting 2015	Bijgestelde begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Interne rentebaten	1.200	1.200	1.200	1.200
Dividend	-	-	-	-
Totaal	1.200	1.200	1.200	1.200

Deze opbrengstsoort heeft betrekking op de door derden aan het waterschap betaalde vergoedingen in verband met vorderingen en verstrekte leningen, de tegenboeking van de berekende, bespaarde rente over eigen financieringsmiddelen (interne rentebaten) en de door bedrijven uitgekeerde opbrengsten uit bedrijfsvoeringen wegens kapitaaldeelname van het waterschap in de vorm van aandelen of anderszins.

De interne rentebaten hebben betrekking op de bespaarde rente over het eigen vermogen. Deze rente wordt zowel onder de baten als de lasten opgenomen.

Het waterschap heeft aandelen van de NV Nederlandse Waterschapsbank, waarop jaarlijks dividend wordt ontvangen. In 2011 is voor het laatst dividend ontvangen. Voor de komende jaren is de verwachting dat er geen dividend zal worden ontvangen.

Personeelsbaten

	Primitieve begroting 2015	Bijgestelde begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Uikeringen personeel	-	-	50	81
Uitlening personeel	-	-	-	74
Totaal	-	-	50	155

Tot deze opbrengst behoren de baten van de overige loonkostenvergoedingen die ontvangen zijn van derden, zoals de uitkering van het UWV voor zwangerschaps- en bevalingsverlof. Ook heeft de opbrengstsoort betrekking op de vergoeding die het waterschap ontvangt indien het personeel aan derden beschikbaar stelt.

Goederen en diensten aan derden

	Primitieve begroting 2015	Bijgestelde begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Retributies	117	117	116	84
Inkomsten bestuursdwang	-	-	-	32
Bijdrage exploitatie overheden	225	991	702	253
Opbrengst materialen en diensten	10	21	12	277
Levering warmte	12	12	5	5
Opbrengst uit eigendommen	375	493	459	491
Totaal	739	1.634	1.294	1.142

Op de opbrengstsoort goederen en diensten aan derden is volgens bovenstaande specificatie € 340.000 minder ontvangen dan was begroot. Een groot deel van de minderopbrengsten komt door het project Van Z naar Z.

Bijdragen van derden

De bijdragen van derden omvatten vooral bijdragen van derden aan het waterschap waarbij geen rechtstreeks verband is tussen de bijdrage en de door het waterschap verrichte dienst of uitgevoerd werk. Onder deze categorie worden alle subsidieopbrengsten verantwoord. Ook de 'opbrengsten' kostendeling wordt op deze post verantwoord. Het totaal aan niet begrote opbrengsten bedroeg ruim 4 ton. Enkele grotere posten zijn de eindafrekening van Aqualysis over het jaar 2014, de bijdragen van medeoverheden aan Waterlicht en de subsidie voor onderzoek objectbescherming.

Waterschapsbelastingen

	Primitieve begroting 2015	Bijgestelde begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Watersysteemtaak	41.427	41.427	41.484	42.042
Zuiveringstaak	27.421	27.421	27.223	27.695
Totaal	68.848	68.848	68.707	69.737
Watersysteemheffing				
Watersysteemheffing ingezetenen	10.757	10.757	10.757	10.631
Watersysteemheffing gebouwd	20.846	20.846	20.909	21.549
Watersysteemheffing ongebouwd	8.679	8.679	8.804	8.574
Watersysteemheffing natuur	893	893	902	881
Verontreinigingsheffing	870	870	867	870
Watersysteemheffing voorgaande jaren	-	-	- 138	103
Subtotaal watersysteemheffing	42.045	42.045	42.101	42.608
Zuiveringsheffing				
Zuiveringsheffing huishoudens	21.957	21.957	21.945	21.750
Zuiveringsheffing bedrijven	6.595	6.595	6.579	6.714
Zuiveringsheffing voorgaande jaren	-	-	- 137	265
Subtotaal zuiveringsheffing	28.552	28.552	28.387	28.729
Overig				
Kwijtschelding watersysteemheffing	- 618	- 618	- 618	- 566
Kwijtschelding zuiveringsheffing	- 1.131	- 1.131	- 1.163	- 1.034
Subtotaal overig	- 1.749	- 1.749	- 1.781	- 1.600
Totaal	68.848	68.848	68.707	69.737

De aanslagoplegging en invordering van de waterschapsbelastingen geschiedt door het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT). De gerealiseerde belastingopbrengsten zijn ontleend aan het jaaroverzicht belastingopbrengsten 2015, dat is opgesteld door GBLT. De controle op de juistheid en volledigheid van de belastingopbrengsten maakt onderdeel uit van het controleprogramma van de accountant van GBLT.

Voor een analyse van de gerealiseerde opbrengsten waterschapbelastingen ten opzichte van de begrote opbrengsten verwijzen wij u naar de verplichte paragraaf 5.5 Waterschapbelastingen.

Interne verrekeningen

	Primitieve begroting 2015	Bijgestelde begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Geactiveerde lasten	416	416	395	432
Totaal	416	416	395	432

De eigen bijdrage aan investeringen, zoals het inzetten van eigen personeel, wordt conform het activabeleid geactiveerd en opgenomen in de post geactiveerde lasten.

Onttrekking aan bestemmingsreserves

De inzet van de bestemmingsreserves is gelijk aan de door de Algemene Vergadering vastgestelde lasten te dekken uit bestemmingsreserves.

De werkelijke lasten zijn opgenomen in de exploitatierekening. De lasten zijn niet groot, omdat vaak niet duidelijk is in welk jaar een bepaalde activiteit wordt uitgevoerd, waarvan de lasten worden gedekt door een onttrekking van eenzelfde bedrag aan de daarvoor ingerichte bestemmingsreserve.

9.3. Exploitatierkening naar programma's

Algemeen

In deze paragraaf is de realisatie van de begroting naar programma's opgenomen. De gerealiseerde bedragen worden per programma in beeld gebracht conform de door de Algemene Vergadering vastgestelde programma-indeling. In het jaarverslag zal op de realisatie van de beoogde resultaten en de realisatie van de geplande activiteiten worden ingegaan. Voor een goede vergelijkbaarheid van de cijfers zijn zowel de baten als de lasten van de zaken die via de bestemmingreserves lopen in de overzichten opgenomen.

Systematiek van kostentoekening

Bij Waterschap Zuiderzeeland wordt het principe van integrale kostentoekening toegepast. Dit betekent dat zowel directe als indirecte kosten, zoveel mogelijk aan een product worden toegerekend ten behoeve van de berekening van een kostprijs. Alle kosten, die een direct verband hebben met het product, worden toegerekend. Hieronder vallen materiële kosten, loonkosten en kapitaallasten.

Onder indirecte kosten wordt verstaan de kosten die niet rechtstreeks samenhangen met een product. Deze indirecte kosten worden vaak aangeduid als overheadkosten. Voorbeelden van overheadkosten zijn onder andere managementkosten, huisvestingskosten en automatiseringskosten. Deze kosten worden met een verdeelsleutel verdeeld over afdelingen of producten, waaraan zij een bijdrage leveren. De wijze waarop overhead wordt toegerekend is de kostenplaatsenmethode. Dit betekent dat de indirecte kosten eerst worden geadmistriseerd bij de afdeling waar ze worden gemaakt op een hulpkostenplaats. Vervolgens worden de indirecte kosten op basis van een verdeelsleutel doorbelast naar een andere afdeling (hoofdkostenplaats).

Programma Veiligheid

Om de polders te beschermen tegen het water uit het IJsselmeer, het Markermeer, het IJmeer en de randmeren, onderhoudt en beheert Waterschap Zuiderzeeland ruim tweehonderd kilometer waterkeringen.

Overzicht programma Veiligheid (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2015	Bijgestelde begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Algemeen	0,9	0,9	0,6	0,5
Primaire keringen	7,6	7,6	7,8	5,7
Regionale keringen	0,2	0,2	0,2	0,3
Doorbelastingen	0,9	0,9	0,9	0,9
Totaal programmalasten	9,6	9,6	9,5	7,4

De realisatie van de lasten van het programma Veiligheid wijkt € 0,1 miljoen af van de bijgesteld begrote cijfers. Een uitgebreide analyse van het resultaat wordt gegeven in paragraaf 9.2.

Programma Voldoende water

In het programma Voldoende water gaat het om het voorkomen van wateroverlast. Water komt door regenbuien de polder in, maar ook doordat kwelwater vanuit de ondergrond omhoog komt en door dijken heen sijpelt. Als er in een korte tijd heel veel neerslag valt, is de kans groot dat delen van de polders onder water komen te staan. Het wateroverschot wordt met behulp van zeven hoofdgemalen van het waterschap uit de polders gepompt. Aan de andere kant kan het, als er lange tijd geen neerslag valt, soms ook te droog worden in de polder. Zorgen voor voldoende water betekent de ene keer water wegpompen en de andere keer juist binnenlaten.

Overzicht programma Voldoende water (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2015	Bijgestelde begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Voorkomen wateroverlast	0,4	0,4	0,5	0,6
Anticiperen op watertekort	0,2	0,2	0,0	0,0
Goed functionerend watersysteem	24,9	25,4	24,8	23,8
Doorbelastingen	3,4	3,4	3,8	3,7
Totaal programmalasten	28,9	29,4	29,1	28,1

De realisatie van de lasten van het programma Voldoende water wijkt € 0,3 miljoen af van de bijgesteld begrote cijfers. Procentueel is de afwijking zeer klein. Een uitgebreide analyse van het resultaat wordt gegeven in paragraaf 9.2.

Programma Schoon water

Waterschap Zuiderzeeland werkt aan schoon water in het gehele beheergebied. Schoon water betekent een goed watersysteem. Het watersysteem wordt als goed beoordeeld als het goed is vanuit chemisch oogpunt (niet vervuild), biologisch oogpunt (goede leefomgeving) en vanuit het oogpunt van de gebruikers (belevingswaarde). De belevingswaarde is met name relevant voor het stedelijk waterbeheer.

Daarnaast zuivert Waterschap Zuiderzeeland het afvalwater uit de provincie in vijf afvalwaterzuiveringsinstallaties (AWZI's). Dit afvalwater wordt merendeels aangevoerd via de gemeentelijke riolering. Na zuivering in de AWZI's wordt het teruggebracht naar het oppervlaktewater. Waterschap Zuiderzeeland stelt strenge vergunningseisen aan bedrijven die afvalwater willen lozen. Ook worden er maatregelen genomen ten behoeve van het verbeteren van de kwaliteit van het oppervlaktewater.

Overzicht programma Schoon water (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2015	Bijgestelde begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Goede structuurdiversiteit	0,6	0,6	0,8	0,6
Goede waterkwaliteit	4,4	4,4	4,4	4,4
Goed omgaan met afvalwater	24,4	24,4	23,4	22,7
Doorbelastingen	4,2	4,3	4,7	4,5
Totaal programmalasten	33,6	33,7	33,3	32,2

De realisatie van de lasten van het programma Schoon water wijkt € 0,4 miljoen af van de bijgesteld begrote cijfers. Een uitgebreide analyse van het resultaat wordt gegeven in paragraaf 9.2.

Algemene dekkingsmiddelen

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen. Het betreft de omslagen en de zuiveringsheffing. De omslagen zijn ter financiering van de watersysteemtaak, de zuiveringsheffing ter financiering van de zuiveringstaak.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2015	Bijgestelde begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Programma Veiligheid	9,6	9,6	9,5	7,4
Programma Voldoende water	28,9	29,4	29,1	28,1
Programma Schoon water	33,6	33,7	33,3	32,2
Totaal programmalasten	72,1	72,7	71,9	67,7
Belastingopbrengsten	68,9	68,9	68,3 ¹	69,7
Onttrekking tarief egalisatiereserves	3,2	3,2	3,2	-
Gerealiseerd resultaat	-	- 0,6	- 0,3	2,0

Het totaal van de programmalasten wijkt € 0,8 miljoen af van de bijgestelde begrote lasten. Deze afwijking is procentueel iets meer dan een procent.

De gerealiseerde belastingopbrengst is € 0,6 miljoen lager dan de bijgestelde begrote belastingopbrengst. In paragraaf 9.2.3 onderdeel Waterschapsbelastingen wordt uitgebreid ingegaan op de belangrijkste oorzaak van dit verschil.

In het jaar 2015 zijn de volgende onttrekkingen geweest aan de bestemmingsreserves onderverdeeld naar programma's. Deze onttrekkingen leiden niet tot een technische begrotingswijziging.

Overzicht onttrekkingen bestemmingsreserves per programma (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Bedrag
Programma Veiligheid	0,5
Programma Voldoende water	2,0
Programma Schoon water	1,6
Totaal	4,1

¹ Het genoemde bedrag is inclusief de dotatie aan de voorziening bezwaren natuurterreinen.

9.4. Exploitatierekening naar kostendrager

Algemeen

In deze paragraaf is de realisatie van de begroting naar de wettelijke kostendragers opgenomen. Voor een analyse van het resultaat wordt verwezen naar de voorgaande paragrafen. Voor wat betreft de systematiek van kostentoe rekening wordt verwezen naar de vorige paragraaf.

Watersysteemtaak

De watersysteemtaak omvat de taken van het waterschap op het gebied van het waterkeringsbeheer, het waterkwantiteitsbeheer en het kwaliteitsbeheer van oppervlaktewateren, voor zover die activiteiten niet vallen onder het transporteren en/of behandelen van afvalwater.

Overzicht kostendrager watersysteem (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2015	Bijgestelde begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Netto lasten	44,4	44,9	44,7	40,0
Belastingopbrengsten	41,5	41,5	41,1 ¹	42,0
Saldo van baten en lasten	- 2,9	- 3,4	- 3,6	2,0
Onttrekking tariefegalisatiereserve	2,9	2,9	2,9	-
Onttrekking bestemmingsreserves	-	-	-	1,3
Gerealiseerd resultaat	-	- 0,5	- 0,7	0,7

Een uitgebreide analyse van het resultaat wordt gegeven in paragraaf 9.2.

In het jaar 2015 is € 2,7 miljoen onttrokken aan de bestemmingsreserves van de watersysteemtaak. Deze onttrekkingen leiden niet tot een technische begrotingswijziging.

¹ Het genoemde bedrag is inclusief de dotatie aan de voorziening bezwaren natuurterreinen.

Zuiveringstaak

De zuiveringstaak omvat het transporteren en/of behandelen van afvalwater.

Overzicht kostendrager zuiveren (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2015	Bijgestelde begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Netto lasten	27,7	27,8	27,2	26,4
Belastingopbrengsten	27,4	27,4	27,3	27,7
Saldo van baten en lasten	- 0,3	- 0,4	0,1	1,3
Onttrekking tariefegalisatiereserve	0,3	0,3	0,3	-
Onttrekking aan bestemmingsreserves	-	-	-	-
Gerealiseerd resultaat	-	- 0,1	0,4	1,3

Een uitgebreide analyse van het resultaat wordt gegeven in paragraaf 9.2.

In het jaar 2015 is € 1,4 miljoen onttrokken aan de bestemmingsreserves van de zuiveringstaak. Deze onttrekkingen leiden niet tot een technische begrotingswijziging.

9.5. Melding in het kader van de WNT

In deze paragraaf is de verplichte melding in het kader van de WNT weergegeven. Naast de in de wet opgenomen verplichte vermelding van de secretaris van het waterschap conform artikel 1.1 van de WNT zijn er in het jaar 2015 geen werknemers in dienst geweest, waarvoor een melding in het kader van de WNT noodzakelijk is.

WNT melding

Naam	J.B. van der Veen
Functie	Secretaris-directeur
Duur dienstverband in het boekjaar	01-01 tot en met 31-12
Omvang dienstverband in het boekjaar	Fulltime
Beloning	€ 132.560
Belastbare onkostenvergoedingen	Geen
Voorzieningen betaalbaar op termijn	€ 11.709
Beëindiginguitkeringen	Geen
Jaarbeëindiging	Geen
Motivering	Niet van toepassing

10. Overige gegevens

10.1. Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen belangrijke gebeurtenissen te melden na balansdatum die van invloed kunnen zijn op het vermogen van het waterschap dan wel het resultaat over het boekjaar.

10.2. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de Algemene Vergadering van Waterschap Zuiderzeeland te Lelystad

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in de jaarstukken in 2015 opgenomen jaarrekening 2015 van Waterschap Zuiderzeeland te Lelystad per de balans per 31 december 2015, naar opbrengstsoorten, naar programma's en toelichtingen, waarin zijn opgenomen de financiële verslaggeving en andere

2011 opgenomen jaarrekening 2015 opgesteld. Deze jaarrekening bestaat uit de balans, de toelichtingen, de inkomsten- en uitgaverekeningen naar kosten- en opbrengstsoorten over 2015 met de toelichtingen op de gehanteerde grondslagen voor

Verantwoordelijkheid van het college van Dijkgraaf en Heemraden

Het college van Dijkgraaf en Heemraden is verantwoordelijk voor het opmaken van het jaarverslag, beide in overeenstemming met de in Nederland geldende Waterschapsbesluit.

Waterschap Zuiderzeeland is verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarstuk 4 van het in Nederland

Deze verantwoordelijkheid houdt o.a. in dat het college de baten en lasten als de activa en passiva getoetst heeft en dat de in de jaarrekening opgenomen baten, lasten en activa en passiva rechtmatige totstandkoming betekenen. Het college is verantwoordelijk voor de relevante wet- en regelgeving waar

de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva opgenomen zijn en dat de in de jaarrekening opgenomen baten, lasten en activa en passiva rechtmatig tot stand zijn gekomen. Het college is verantwoordelijk voor de afstemming met de begroting en met de toelichtingen van het waterschap zelf.

Het college van Dijkgraaf en Heemraden is verantwoordelijk voor de interne beheersing als het noodzakelijk is voor de rechtmatige totstandkoming van de jaarrekening zonder afwijkingen van materieel b

verantwoordelijk voor een zodanige afstemming van de jaarrekening en de balansmutaties mogelijk te maken zonder fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het opmaken van onze controle. Wij hebben onze controle uitgevoerd op basis van het in Nederland recht, waaronder de Nederlandse Wet op de Waterschapsbesluit en het door het college van Dijkgraaf en Heemraden vastgestelde controleprotocol. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende professionele voorschriften en dat wij onze controle op zodanig plannen en uitvoeren dat de jaarrekening geen afwijking van

veel over de jaarrekening op basis van de afstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Wet op de Waterschapsbesluit en het door het college van Dijkgraaf en Heemraden vastgestelde controleprotocol. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende professionele voorschriften en dat wij onze controle op zodanig plannen en uitvoeren dat de jaarrekening geen afwijking van

Nog aan te leveren door Deloitte

Nog aan te leveren door Deloitte

Een controle omvat het uitvoeren van controleprocedures om te verkrijgen van voldoende informatie over de bedragen en de nauwkeurigheid van de werksaamheden zijn afhankelijk van de aard van de controle, met inbegrip van het inschatten van de mate waarin de materieel belang bevat als gevolg van de risico's van fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen kan de accountant een aanmerking die relevant is voor het oordeel over het getrouwe beeld daarvan, alsmede voor de juistheid van de balansmutaties, gericht op het opstellen van de balans in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen worden in de uitdrukking te brengen over de betrouwbaarheid van de waterschap. Een controle omvat het toetsen van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de rechtmatigheidscriteria en van de juistheid van de Heemraden van het waterschap getrouwe beeld van de jaarrekening vastgesteld met het normenkader van de Wet van 2003.

De bij onze controle toegepaste grondslagen omvatten een mate van onzekerheden 3% van de totale activa en passiva, zoals bedoeld in artikel 5.2, lid 7 Waterschapsbesluit van 2003, zoals aangevuld door de Algemene Vergadering van 2010.

Wij zijn van mening dat de door ons geleverde informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te leveren.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van de grootte en de samenstelling van de activa en passiva per 31 december 2015 een getrouw beeld van de balansmutaties, alsmede de balansmutaties rechtmatigheid van de begroting en met relevante wetten van het waterschap zelf.

Voorts zijn wij van oordeel dat de jaarrekening van de grootte en de samenstelling van de activa en passiva per 31 december 2015 een getrouw beeld van de balansmutaties, alsmede de balansmutaties rechtmatigheid van de begroting en met relevante wetten van het waterschap zelf.

Verklaring betreffende overige informatie

Ingevolge artikel 109, lid 3 onder a van de Wet van 2003, voor zover wij dat kunnen beoordelen, is de informatie voldoende en geschikt.

Arnhem, dd.....
Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: R.D.H. Killeen RA MSc

den ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de nauwkeurigheid van de werksaamheden zijn afhankelijk van de aard van de controle, met inbegrip van het inschatten van de mate waarin de materieel belang bevat als gevolg van de risico's van fouten.

De accountant de interne beheersing in de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, alsmede voor de juistheid van de balansmutaties, gericht op het opstellen van de balans in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen worden in de uitdrukking te brengen over de betrouwbaarheid van de waterschap. Een controle omvat het toetsen van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de rechtmatigheidscriteria en van de juistheid van de Heemraden van het waterschap getrouwe beeld van de jaarrekening vastgesteld met het normenkader van de Wet van 2003.

De bij onze controle toegepaste grondslagen omvatten een mate van onzekerheden 3% van de totale activa en passiva, zoals bedoeld in artikel 5.2, lid 7 Waterschapsbesluit van 2003, zoals aangevuld door de Algemene Vergadering van 2010.

Wij zijn van mening dat de door ons geleverde informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te leveren.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van de grootte en de samenstelling van de activa en passiva per 31 december 2015 een getrouw beeld van de balansmutaties, alsmede de balansmutaties rechtmatigheid van de begroting en met relevante wetten van het waterschap zelf.

Voorts zijn wij van oordeel dat de jaarrekening van de grootte en de samenstelling van de activa en passiva per 31 december 2015 een getrouw beeld van de balansmutaties, alsmede de balansmutaties rechtmatigheid van de begroting en met relevante wetten van het waterschap zelf.

Verklaring betreffende overige informatie

Ingevolge artikel 109, lid 3 onder a van de Wet van 2003, voor zover wij dat kunnen beoordelen, is de informatie voldoende en geschikt.

Arnhem, dd.....
Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: R.D.H. Killeen RA MSc

BIJLAGEN

11. Financiële bijlagen

In dit hoofdstuk zijn de bijlagen bij de financiële jaarverantwoording opgenomen. Achtereenvolgens vindt u de volgende bijlagen:

- Exploitatierkening naar BBP beleidsveld
- Staat van immateriële vaste activa
- Staat van materiële vaste activa
- Staat van reserves
- Staat van voorzieningen
- Staat van vaste schulden
- Staat van personeelslasten

11.1.1. Exploitatierekening naar beleidsveld

Algemeen

In deze paragraaf is de realisatie van de begroting naar beleidsvelden opgenomen. De gerealiseerde bedragen worden per beleidsproduct in beeld gebracht conform de door de Unie van Waterschappen opgestelde BBP-structuur. Voor een analyse van het resultaat wordt verwezen naar paragraaf 9.2.

Overzicht exploitatie naar beleidsveld (bedragen x € 1.000.000)

Omschrijving	Primitieve begroting 2015	Bijgestelde begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Planvorming	3,1	3,2	4,0	3,9
Aanleg en onderhoud waterkeringen	8,4	8,3	8,2	6,3
Inrichting en onderhoud watersystemen	27,3	27,6	27,3	26,0
Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	23,1	23,2	22,6	21,6
Vergunningverlening en handhaving keur	0,3	0,3	0,4	0,5
Beheersing van lozingen	2,6	2,6	2,0	2,1
Grondwaterbeheer	0,2	0,2	0,2	0,2
Heffing en invordering	3,2	3,3	3,5	3,5
Bestuur en communicatie	3,9	4,0	3,7	3,6
Netto lasten	72,1	72,7	71,9	67,7
Belastingopbrengsten	68,9	68,9	68,3 ¹	69,7
Tariefegalisatiereserve	3,2	3,2	3,2	-
Gerealiseerd resultaat	-	- 0,6	- 0,3	2,0

¹ Het genoemde bedrag is inclusief de dotatie aan de voorziening bezwaren natuurterreinen.

11.1.2. Staat van Immateriële vaste activa

(Bedragen x € 1.000)

Werken in exploitatie	Aanschafwaarde	Totaal afschrijving	Boekwaarde per 01-01	Overboeking on- derhanden werk	Waardevermin- deringen	Afschrijvingen boekjaar	Aanschafprijs	Totaal afschrijving	Boekwaarde per 31-12	Toegerekende rente	Totaal kapitaallasten
Software	3.443	2.764	679	275	-	330	3.719	3.095	624	24	355

11.1.3. Staat van materiële vaste activa

(Bedragen x € 1.000)

Werken in exploitatie	Aanschafwaarde	Totaal afschrijving	Boekwaarde per 01-01	Overboeking on-derhanden werk	Waardeverminderingen	Afschrijvingen boekjaar	Aanschafprijs	Totaal afschrijving	Boekwaarde per 31-12	Toegerekende rente	Totaal kapitaallasten
Algemeen											
Kantoren en centr. werkplaatsen	10.874	5.286	5.588			353	10.874	5.639	5.235	198	551
Bedrijfsmiddelen	518	513	5			5	518	518	0	0	5
Hardware	1.605	972	634	28		264	1.633	1.235	398	22	286
Waterkeringen											
Waterkeringen	5.988	1.583	4.404	66		184	6.054	1.768	4.286	156	341
Gemalen, kunstwerken en watergangen											
Gemalen	25.660	10.670	14.991	230		1.241	25.890	11.910	13.980	532	1.773
Onderbemaling	5.040	710	4.330			193	5.040	903	4.137	154	347
Kunstwerken	10.431	2.727	7.704	526		502	10.957	3.229	7.728	273	775
Waterlopen	4.950	1.339	3.610	187		75	5.137	1.414	3.723	128	203

Vervolg op volgende pagina

↩ Vervolg van vorige pagina

(Bedragen x € 1.000)

Werken in exploitatie	Aanschafwaarde	Totaal afschrijving	Boekwaarde per 01-01	Overboeking onderhanden werk	Waardeverminderingen	Afschrijvingen boekjaar	Aanschafprijs	Totaal afschrijving	Boekwaarde per 31-12	Toegerekende rente	Totaal kapitaallasten
Zuiveringstechnische werken											
AWZI	109.769	52.009	57.760	3.065		4.007	112.835	56.016	56.819	2.050	6.057
Slibontwateringinstallaties	10.290	9.493	797			86	10.290	9.578	711	28	114
Rioolgemalen	16.733	7.327	9.405	1.500		837	18.232	8.165	10.067	334	1.171
Persleidingen	18.850	15.132	3.718			333	18.850	15.464	3.386	132	465
IBA	6.929	1.414	5.515	52		233	6.981	1.646	5.334	196	429
Verbeteringswerken	356	134	222			19	356	154	202	8	27
Sanering waterbodems	1.285	421	864			64	1.285	485	800	31	95
Wateraanvoer	3.988	1.262	2.726	116		131	4.104	1.393	2.711	97	228
Totaal (exclusief onderhanden werk)	233.267	110.993	122.274	5.771	-	8.526	239.037	119.519	119.519	4.340	12.866

11.1.4. Staat van reserves

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Stand per 01-01	Interne rente	Overige vermeerderingen	Interne vermindering	Externe vermindering	Stand per 31-12
Risico reserve per taak						
Watersysteemtaak	5.940	-	-	-	-	5.940
Zuiveringstaak	3.960	-	-	-	-	3.960
Algemene reserve						
Watersysteemtaak	3.909	-	-	1.497	-	2.412
Zuiveringstaak	4.852	-	-	998	-	3.854
Tariefegalisatie reserve						
Watersysteemtaak (basis deel)	1.500	-	-	-	-	1.500
Zuiveringstaak (basis deel)	1.000	-	-	-	-	1.000
Watersysteemtaak (flexibel deel)	8.058	-	-	2.900	-	5.158
Zuiveringstaak (flexibel deel)	523	-	-	340	-	183

Vervolg op volgende pagina [↗](#)

↩ Vervolg van vorige pagina

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Stand per 01-01	Interne rente	Overige vermeerderingen	Interne vermindering	Externe vermindering	Stand per 31-12
Bestemmingsreserves						
Baggeren Almere	405	-	-	273	-	132
Stedelijk water	918	-	-	639	-	279
Duurzame oevers	622	-	-	342	-	280
Buitendijks	500	-	-	250	-	250
Windpark NOP	88	-	-	50	-	38
Huisvesting, ICT en mobiele communicatie	850	-	-	470	-	380
Waterschapsverkiezingen	570	-	-	570	-	-
Herstructurering leningenportefeuille	-	-	1.498	1.498	-	-
Duurzame energie	-	-	1.000	-	-	1.000
Nog te bestemmen resultaat 2015				343		- 343
Totaal	33.695	-	2.498	10.170	-	26.022

In het bovenstaande overzicht is de voorgestelde resultaatbestemming van het jaar 2015 nog niet verwerkt.

11.1.5. Staat van voorzieningen

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Stand per 01-01	Interne rente	Overige vermeerderingen	Interne vermindering	Externe vermindering	Stand per 31-12
Arbeidsgerelateerde verplichtingen						
Pensioenen (voormalige) bestuurders	1.453	44	78	-	70	1.505
Wachtgeld voormalige bestuurders	30	1	-	-	17	14
Personele reorganisatie	732	15	335	-	467	615
Baggeren en saneren van waterlopen						
Baggeren	939	-	1.323	-	599	1.663
Overige onderhoudswerkzaamheden						
Groot onderhoud	65	-	-	-	65	-
Belastingen						
Watersysteemheffing gebouwd	528	-	-	-	-	528
Bezwaren natuurterreinen	-	-	400	-	-	400
Totaal	3.747	60	2.136	-	1.218	4.725

De voorziening dubieuze debiteuren is opgenomen als minpost onder de rubriek debiteuren en maakt geen onderdeel uit van deze staat.

11.1.6. Staat van vaste schulden

(Bedragen x € 1.000)

Geldgever	Rente percentage	Ingangsdatum	Resterende looptijd in jaren	Schuld per 01-01	Vermeerderingen	Verminderingen	Schuld per 31-12	Aflossingsverplichting volgend boekjaar	Rentelasten boekjaar
NWB 100.12858	6,650	12-01-1994	0	757	-	757	-	-	21
NWB 100.12859	6,650	12-01-1994	0	757	-	757	-	-	21
NWB 100.13736	7,320	25-10-1995	0	726	-	726	-	-	27
NWB 100.13737	7,320	25-10-1995	0	635	-	635	-	-	23
NWB 100.14029	7,250	26-06-1996	0	1.694	-	1.694	-	-	62
NWB 100.14235	6,550	10-10-1996	0	1.694	-	1.694	-	-	56
NWB 100.14780	6,300	10-10-1997	0	605	-	605	-	-	19
NWB 100.14798	6,070	20-10-1997	0	1.452	-	1.452	-	-	44
NWB 100.15603	4,820	14-12-1998	8	4.901	-	545	4.356	545	235
NWB 100.15818	4,700	24-03-1999	9	1.815	-	182	1.634	182	79
Waterschap Groot Salland	6,300	01-01-2000	0	703	-	703	-	-	-
NWB 100.20318	5,950	14-04-2000	0	3.812	-	3.812	-	-	106
NWB 100.21610	4,510	01-11-2001	1	605	-	302	303	303	25
NWB 100.23988	3,200	19-09-2005	5	2.000	-	333	1.667	333	61

Vervolg op volgende pagina ↗

↩ Vervolg van vorige pagina

(Bedragen x € 1.000)

Geldgever	Rente percentage	Ingangsdatum	Resterende looptijd in jaren	Schuld per 01-01	Vermeerderingen	Verminderingen	Schuld per 31-12	Aflossingsverplichting volgend boekjaar	Rentelasten boekjaar
NWB 100.24264	3,668	13-02-2006	6	2.333	-	333	2.000	333	75
NWB 100.24704	3,995	13-12-2006	6	2.800	-	400	2.400	400	111
NWB 100.24761	4,300	24-01-2007	12	3.250	-	250	3.000	250	130
NWB 100.25429	4,420	22-01-2008	13	4.200	-	300	3.900	300	173
NWB 100.26019	4,720	11-12-2008	3	4.000	-	1.000	3.000	1.000	186
NWB 100.26057	4,260	06-02-2009	4	5.000	-	1.000	4.000	1.000	174
NWB 100.26442	3,300	18-12-2009	4	5.000	-	1.000	4.000	1.000	164
NWB 100.27092	3,410	31-01-2011	5	3.500	-	500	3.000	500	104
ASN 123927	3,770	26-01-2012	11	7.000	-	-	7.000	-	264
NWB 100.27873	3,320	01-02-2013	12	5.000	-	-	5.000	-	166
NWB 100.28280	2,986	12-02-2014	13	8.000	-	-	8.000	-	239
NWB 100.28283	2,858	14-02-2014	10	8.000	-	-	8.000	-	229
NWB 100.28868	1.692	03-07-2015	19		5.839	-	5.839	292	49
NWB 100.28869	1,934	03-07-2015	29		5.113	-	5.113	170	49
NWB 100.28881	1,514	30-07-2015	19		6.000	-	6.000	300	38
Agio herstructurering									2.019
Totaal vaste schulden				80.239	16.952	18.980	78.212	6.908	4.948

11.1.7. Staat van personeelslasten

(Aantallen in fte, bedragen x € 1.000.000)

Organisatieonderdeel	Begrote formatie 2015	Bezetting 2015	Bezetting 2014	Begrote personeelslasten 2015	Gerealiseerde personeelslasten 2015	Gerealiseerde personeelslasten 2014
Directie	3,0	3,0	3,0	0,4	0,5	0,4
Projectmanagement	3,5	3,5	3,1	0,6	0,5	0,6
Stafafdeling	8,7	8,8	8,6	0,9	0,9	0,7
Afdeling Strategie en Ontwikkeling	12,8	13,0	13,0	1,4	1,3	1,2
Afdeling Plannen, Procedure & Advies	30,4	28,9	28,2	2,6	2,6	2,7
Afdeling Waterbeheer	51,1	49,1	47,1	3,6	3,9	3,6
Afdeling Zuiveringen en Gemalen	53,8	52,2	50,6	3,6	3,6	3,5
Afdeling Waterprojecten & Informatie	38,3	32,7	33,7	2,9	2,9	2,5
Afdeling Communicatie & Dienstverl.	26,6	27,0	26,0	2,5	2,8	2,3
Afdeling Bedrijfsvoering	31,3	29,5	29,0	4,3	4,5	3,6
Bestuur	Nvt	Nvt	Nvt	0,7	0,6	0,6
Totaal	259,4	247,7	242,3	23,6	24,0	21,8

De bezettingsgraad (werkelijke bezetting ten opzichte van de begrote formatie) bedroeg in 2015 gemiddeld 95%. Op een groot deel van deze vacatureruimte wordt tijdelijk ingehuurd. In de gerealiseerde personeelslasten zijn de kosten van het tijdelijk personeel meegenomen. De dekking van de tijdelijke krachten heeft deels plaatsgevonden uit de overige aan de afdelingen toegewezen budgetten.